Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, ...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...һээ гарана | № 240 (17363) | 1986 оной октябриин 18, суббото | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

...-гай Политбю[ро] ... октябриин 16-... һарын тур... экономико хүг... ...үүдые, 1986 оной ... зорилгонуу... ...бэ.

...социально-эконо... ...лтые хурдад... ... тодорхойл... ...амые бэелүүл... ...т арадай шэн ... арадай ажа... ...баринуудта һайн ... үгэнэ гэжэ ... тэмдэглэгдээ. ...удаан болзорой ... эрхэ нүхэсэл... ...-техникын дэб... ...хангалгын, эршэд... ...бэриин байгуу... ...руулгын, урь... ...нэдхэн хубил... ...кциин шанарые ... нөөсэнүүдые ал... ...тэйгээр бэелүү... ...һаниинь тон шу-...

...номическа ...дүнгүүдэй талаар ... дүүргэгдээ. На... ...ход 4,3 процен... ...һэн, ажалай бү... ...процентээр урга... ... Арадай ажа... ...бaринууд хүр... ...эр хүгжөөгдэһэн ...мышленна үй... ...жээн 5,2 про... ... Энэнь түсэбтэ ... дээшээ бай... ...жэлэй юһэн һа... ...н нилээд үлүүл... ...түсэбтэ табан жэ... ...н жэлдэ үйлэд... ...лгын эршэ дэ... ... табан жэлэй ...баринуудай жэ... ...хэмжээндэ га... ... шиидхэгдэхэ ... ажал дээрэ ... ...дэйхиһээ бүри ... дүнгүүд түй... ...жалай продук... ... саашадань ... Капитальна ба... ...дэлисые дээ... ... шухала зорил... ... горитой ам... ...гдаба.

... хүгжөөлгын со... ... улам үргэ... ...гдэнэ. Арадай ... эд бараа, эд-лэл хэрэгсэлнүүдые (архиин зүйлнүүдые оруулангүй) үйлэдбэрилгэ 6 процентээр, харин тэдэниие худалдалга 7,5 процентээр ургаа. Түлбэритэй хангалганууд дээшэлүүлэгдээ, арадай хэрэглэмжын эд бараа, эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалга үргэдхэгдөө. Гэр байрын ба социально-соёлой байгуулалтын хэмжээнүүд үргэдхэгдэһэн байна. Социальна байдалай материальна баазые бэхижүүлхэ программа бэелүүлэгдэжэ эхилээ.

Гэхэтэй хамта экономикодо хангалтагүй үсөөн бэшэ үзэгдэлнүүд тохёолдожо байһаар, олохон һалбаринуудта шэнэдхэһэн хубилгалга удаанаар бэелүүлэгдэнэ, тэрэ бүхы ажалша коллективүүдтэ нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Түрүүшын хахад жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой шиидхэбэри соо дурдагдаһан шүүмжэлэлһээ зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэд зохихо тобшолоолнуудые хэбэгүй. Үйлэдбэрилэн гаргаһан продукциин номенклатурын талаар договорнуудые, даабаринуудые дүүргэлгэдэ ушаржа байһан дутуу дунданууд зайсуулагдаагүй. Кварталай түсэбэй ёһоор предприятинуудай хүдэлмэриие жэгдэ һайнаар эмхидхэхэ гэһэн шухала эрилтые олохон министерствэнүүд бэелүүлжэ шадабагүй. Капитальна барилгада ажал хэрэгэй зарим тэды һайжаруулагдаашье һаань, энэ һалбарида шэнэдхэн хубилгалга хангалтагүй удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Арадай ажахын ашаглалгада оруулагдаха объектнүүд дээрэ нөөсэнүүдые элсүүлэн хабаадуулха хүдэлмэри мүн лэ бэелүүлэгдээгүй байһаар. Эндэ даабаринуудые дүүргэлгын хэмжээн бүхы барилга дээрэхиһээ доошо байна.

Дүрбэдэхи кварталай һара һарын даабаринуудые адли тэгшээр хубаарилжа, үйлэдбэриие жэгдэ һайнаар хүгжөөхэ нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй Госпланда, министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаа. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхалгада, үбэлэй эрхэ байдалда хэгдэхэ хүдэлмэридэ бэлдэлгые түгэсхэлгэдэ, номенклатурын талаар түсэбые наринаар сахилгада, хэлсээтэ уялгануудые дүүргэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаба. Үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха, байрын гэрнүүдые, социальна объектнүүдые бариха, эд бараанай эрьесын талаар даабаринуудые дүүргэхэ хүдэлмэрэе шангадхаха шухала гэжэ онсолон заагдаа.

Ерэхэ жэлһээ бүхы промышленностиие, бусад һалбаринуудай предприятинуудые ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримуудта оруулалгада саг болзор соонь, һайн шанартайгаар бэлдэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээнүүдые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ эрилтэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, министерствэнүүд болон албан зургаанууд, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй урда табиба.

Совет экономико хүгжөөлгын эдэ бүхы шухалын шухала асуудалнуудые һуларшагүй хиналтадаа абахыень союзна республиканудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта, обкомуудта даалгагдаа.

Агуухэ Октябриин социалис революциин 69 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай Урианууд һайшаагдаба. Урианууд хэблэлдэ толилогдохо.

Элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын хүдэлмэрилэгшэдэй, тэрэ тоодо врачнуудай, провизорнуудай, медицинскэ сестрануудай, хангалгын доодо шатын хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй тогтоол баталагдан абтаа. Ажалай түлбэриин шэнэ гуримууд 1986—1991 онуудта шата шатаар нэбтэрүүлэгдэн бэелүүлэгдэхэ байна. Түрүүшын ээлжээндэ хирургнуудай, анестезиологууд-реаниматологуудай, эхэнэрнүүдэй консультацинуудай, нарайлалгын байшангуудай ба орёо нарин, харюусалгатай ажал хэдэг бусад медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн дээшэлүүлэгдэхэ. Хүдөө нютагай врачнуудта бүри ехэ салин хүлһэн үгтэдэг болохоор хараалагдана. Энээнһээ гадна, шангуудай хэмжээнүүд дээшэлүүлэгдэхэ, хүдэлмэриин орёо нарин, эршэмтэй шанга байһанай түлөө, шанарайнь түлөө, һунинд оо хүдэлһэнэйнь түлөө нэмэлтэ түлбэринүүд тогтоогдохо юм. Хүндэтэ нэрэ зэргэтэй, эрдэмтын нэрэ зэргэтэй, мүн мэргэжэл шадабари ехэтэй хүдэлмэрилэгшэдтэ нэмэлтэ түлбэриинь дээшэлүүлхээр хараалагдана. Эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлгэ медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай шанарые һайжаруулха, тэдэнэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ, медицинскэ туһаламжаар хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангаха арга олгохо ёһотой.

Социальна һалбариие хүтэлбэрилэн эрхилэлгые нарижуулха ба энэ талаар министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, республиканска болон нютагай зургаануудай хүдэлмэриие тааруулан хүтэлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсээд, правительствын саг үргэлжын орган болгон, Социальна хүгжэлтын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бюро байгуулха шухала гэжэ Политбюро тоолобо. СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудтай, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хамта социальна комплексые хүгжөөхэ, социальна хүгжэлтын талаар табан жэлэй болон жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй XXVII съездын найруулһан социальна программые, КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые бэелүүлгэ хангаха уялга тэрээндэ олгогдохо. Ажалшадай материальна болон оюун сэдьхэлэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри хүсэдөөр хангаха, социалис хубаарилгые нарижуулха, социальна үнэн зүб байдалай гол ёһые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ талаар нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые зохёон бэелүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана.

Энээнэй урда тээ баталан абтаһан шиидхэбэринүүдэй бэелүүлгые хинаха зорилготойгоор тоолон тодорхойлхо техникэ хүгжөөхэ ба хэрэглэхэ даабаринуудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал Политбюро зүбшэн хэлсэбэ. Баталан абтаһан ниитэ гүрэнэй программын ёһоор энэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана гээд тэмдэглэгдэбэ. Научна шэнжэлгэнүүдые саашадань хүгжөөхэ, тоолон тодорхойлхо техникын хэрэгсэлнүүдэй техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, бүри найдамтай болгохо, тэрэниие олоор үйлэдбэрилхэ ба арадай ажахын хэрэглэмжэдэ бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ замууд тодорхойлогдоо.

Эрнст Тельманэй памятнигай нээгдэһэн ушараар Москва ерэһэн Э. Хонеккер, Г. Мис болон Х. Шмитт гэгшэдтэй нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд һайшаагдаба. СССР-эй болон ГДР-эй хоорондохи холбоо барисаан улам бэхижэнэ. КПСС-эй ба ГДР-эй, ФРГ-гэй болон Баруун Берлинэй коммунистнуудай хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаан батадхагдана гээд ханалтатайгаар тэмдэглэгдэбэ.

Лаосой Арадай-революционно партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ЛНДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Кейсон Фомвихантай уулзаһан тухай нүхэр М. С. Горбачевой мэдээсэл шагнагдаба. Советскэ Союзай ба Лаосой хоорондо харилсаа холбооной хэлбэришэгүй хүгжэжэ, совет-лаос олон талын холбоо барисаа нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудаар, Азиин, Номгон далайн оршондохи байдал һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй ба НРПЛ-эй, СССР-эй болон ЛНДР-эй нэгэн һаналтай байһаниинь шухала гээд Политбюро онсолон тэмдэглэбэ.

Революциин национальна соведэй Түрүүлэгшэ, Буркина Фасогой Президент Т. Санкаратай совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые хаража үзөөд, мүнөөнэй уласхоорондын байдалай гол асуудалнуудаар хоёр ороной адли хараа бодолтой байһыень Политбюро тэмдэглэбэ. СССР-эй болон Буркина Фасогой хоорондохи хани ёһоной холбоо барисаае улам хүгжөөхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа батадхаба.

Нүхэд М. С. Горбачевой болон А. А. Громыкын Аргентинын Республикын Президент Р. Р. Альфонсинтай хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүд согсологдоо. Улам бүри олон талын шэнжэтэй боложо байһан совет-аргентинын холбоо барисаа гүнзэгырүүлгэдэ тэрэ шухала алхам болоо. Термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сэраха, буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые, ядерна туршалгануудые болюулха талаар олохон шухала асуудалнуудаар хоёр ороной хараа бодол адли байна гээд үнэншэлэн баталагдаба. Энээнтэй хамта эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ Аргентинын болон «Делиин зургаанай», бусад оронуудай үүргэ үндэр сэгнэлтэдэ хүрэмөөр.

Экономическа байгуулалтын ба социальна һалбариие хүгжөөлгын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан саралгада, арадуудай амгалан тайбан харилсаа холбоо хангалгада шэглүүлэгдэһэн гадаадын политическэ ажал ябуулгын талаар КПСС-эй XXVII съездын заабаринуудые бэелүүлгын зарим бусад асуудалнууд, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

КПСС-эй ОБКОМДО

«Түмэр замшадай поселогуудай социальна байдалые хүгжөөхэ талаар Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин захиргаанай ба райпрофсожой ябуулдаг хүдэлмэри тухай» асуудал КПСС-эй обкомой бюрогой ээлжээтэ заседани дээрэ харагдаба.

Түмэр замай транспортын предприятинуудай материально-техническэ үндэһэ һуурии хүгжөөхэ, байрын гэрнүүдые болон социально-соёлой, ажаһуудалай объектнүүдые бариха талаар түмэр замай отделениин захиргаан ба райпрофсож зарим тэды хүдэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэгдээ. 1981—1985 онуудта энэ хэрэгтэ 26 миллион гаран түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа. Энэнь, урда табан жэлэйхидэ орходоо, 30 процентээр ехэ болоно. Эдэ жэлнүүдтэ 35 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 280 үхибүүдэй байха саад, 330 һууритай столовонууд болон бусад хэдэн объектнүүд баригдаһан байха юм.

Гэхэтэй хамта түмэр замшадай поселогуудта социальна хэрэглэмжын, гэр байрын ба ажаһуудалай объектнүүдэй барилгын байдал мүнөө үе сагай эрилтые хангажа шаданагүй. Байрын гэрнүүдые барилгын ябаса хангалтагүй, Наушки станци, Галуута-Нуур, Горхон гэхэ мэтын поселогуудта болбосон түхэлтэй байрын гэрнүүд үсөөн байһан зандаа.

Станцинууд шадарай олон поселогуудай медицинскэ эмхи зургаанууд даншье һаа үзэмжэгүй байдалтай. Һэльбэн шэнэлмээр гү, али капитальнаар заһабарилагдамаар һургуулинууд, столовонууд, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд олон бии. Спортивна барилганууд болон соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай байшангууд баһал хангалтагүй байдалтай. Тэндэ ажалшадай амаралтынгаа сагые аятай зохидоор үнгэргэхэнь бэрхэтэй гэжэ бюро дээрэ тэмдэглэгдээ.

ВСЖД-гэй дорстройтрестын барилга-хабсаралгын 182-дохи поездын барилгын һалбаринуудай хүдэлмэриин эмхидхэл транспортна коллективүүдэй эрилтэнүүдые хангажа шадамаар бэшэ. Тэдэнэр гээгдэлдэ оронги, «Улан-Удэтрансстрой» трест социально-ажаһуудалай объектнүүдые бариха түсэбөө жэлһээ жэлдэ дүүргэнэгүй.

КПСС-эй горкомууд болон райкомууд, узелнуудтахи парткомууд, партийна эхин организацинууд түмэр зам шадархи поселогуудые хүгжөөхэ асуудалда анхаралаа ёһотоор хандуулнагүй, энэ асуудалаар ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдаһан эрилтэнь һуладана.

Түсэблэлгын болон барилгын эмхинүүдэй хабаадалгатайгаар түмэр замшадта шухала байрын гэрнүүдые, социально-ажаһуудалай объектнүүдые барилгые горитойгоор үргэдхэхэ, ябасыень түргэдхэхэ талаар хэмжээнүүдые хараалжа, бодотоор бэелүүлхыень түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүтэлбэриие (нүхэд Вовк, Аюрзанаев) КПСС-эй обкомой бюро уялгалба.

КПСС-эй обкомой бюро тэрэшэлэн партийно-политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин бусад асуудалнуудые хараһан байна.

АРГЕНТИНЫН ПРЕЗИДЕНТЫН ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Аргентинын Республикын Президент Рауль Рикардо Альфонсинтай октябриин 15-да Кремль соо уулзаба.

Ядерна дайнай аюулые хайшан гэжэ зайсуулан сарахаб, оршон тойронхи байгаалиие яажа сахин хамгаалхаб, нэгэ ороной нүгөөдэеэ дарлан мүлжэлгые зайсуулһан экономическа шэнэ гуримые дэлхэй дээрэ хайшан гэжэ байгуулхаб гэхэ мэтын мүнөө үеын үргэн олон асуудалнуудаар үнэн сэхэ, гүнзэгы удхатай хөөрэлдөөн болоо.

Орон бүхэн социальна ба политическэ хараа бодолоо һунган шэлэхэ эрхэтэй гэһэн гол ёһонуудта үндэһэлдэг Советскэ Союзай политикын удха шанарта М. С. Горбачев Президентын анхарал хандуулба.

«Делиин зургаанай» ажал ябуулга бүтэмжэтэй һайн, шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Тэрэнэй ажал ябуулгада Аргентинэ эдэбхитэйгээр хабаадана, илангаяа ядерна тэһэлэлгэнүүдые хорихо талаар энэ бүлэг оронууд ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргана гэжэ тэмдэглэгдээ. Тэрэнэй үүсхэлнүүдтэ, ажал ябуулгада анхаралаа хандуулһанайнь түлөө Р. Р. Альфонсин «зургаанай» үмэнэһөө М. С. Горбачевто баяр баясхалан хүргэбэ.

Рейкьявигта болоһон уулзалга тухай һанамжануудаа, тэрэнэй дүнгүүдые сэгнэлгэнүүдээ М. С. Горбачев Р. Р. Альфонсинда хөөрэһэн байгаа. Энэ уулзалга ашатай туһатай байба гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Ядерна буу зэбсэгүүдые усадхажа эхилхэ арга олгоһон хэлсээнүүдые баталжа боломоор байна гэжэ тэрэ харуулба. Советскэ Союзай, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй гаргаһан хүсэлэл оролдолгонууд дэмы һалаагүй, эдэ бүгэдэ буу зэбсэгүүдые хуряахын, шахардуу шанга байдалые һуларуулхын түлөө тэмсэлые шэнэ шатада гаргаха арга олгоо. Бидэнэй найруулан тодорхойлһон хоорондоо таһаршагүй холбоотой шэнэ дурадхалнууд алинда ашатай туһатай, таарамжатай шиидхэбэринүүдые бэдэржэ ололгые эдэбхижүүлхэ байна.

Уулзалга халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

* * *

Совет болон гадаадын корреспондентнүүдтэ зорюулжа, Ленинград ошохынгоо урда тээ үнгэргэһэн пресс-конференци дээрэ Р. Альфонсин үгэ хэлэхэдээ, хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгэмни аша үрэ ехэтэй, амжалтатай байба гэжэ мэдүүлээ.

М. С. Горбачевтой хөөрэлдөөн, аргентин-совет хөөрэлдөөнүүд хоёр ороной хоорондохи харилсаае үргэдхэхын тулада һайн хараа түсэбүүдые нээбэ.

Манай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ М. С. Горбачевой США-гай Президенттэй хэһэн уулзалгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн байгаабди гэжэ Президент хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ. Тэрэ урагшагүйдэжэ, буруу һүрөө гэхын аргагүй. Хоёр агуухэ гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга хадаа урагшаа хэгдэһэн алхам болоно. Хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлжэ, хэлсээнүүдые баталха арга боломжын бии байһые тэрэ харуулаа.

* * *

Үдэшэлэн Аргентинын Президент Ленинград ошохоёо Москваһаа мордобо. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Совет правительствын уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр тэрэ манай орондо ерэһэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие үдэшэбэ.

* * *

Энэл үдэртөө Р. Альфонсин Ленинград ерэбэ. Городые баатар габьяатайгаар сахин хамгаалагшадта зорюулагдажа, Илалтын талмай дээрэ бодхоогдоһон хүшөөе тэрэ хараһан, баглаа сэсэгүүдые табиһан байна.

(ТАСС).

ЭРДЭМ НАУКЫЕ ЭРШЭМТЭЙГЭЭР ХҮГЖӨӨХЭ ЗАМ

СССР-эй НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИИН ХАМТЫН СУГЛААН

...Науканудай ака... ...ын суглаанай ...ин 16-да МГУ-... соо нээгдэбэ. ...II съездын ака... табиһан зорил... ...ээр бэелүүлжэ ... асуудалда тэрэ ...

...Науканудай ака... ...ентые һунгаха ... үглөөнэй за... зүбшэн хэлсэг...

...резидентын уял... ...гөөлхэ гүйлга... Александровай ...һэнь акаде... ...иум академик ... энэ тушаалда ... СССР-эй Нау... академиин вице... академик В. А. ...мэдээсээ.

...гай Политбю... КПСС-эй ЦК... Е. К. Лигачев ... үгэ хэлэбэ. Со... наукые хүгжөөл... А. П. Алек... хубитаяа оруул... тэрэ тэмдэг... һайхан сэдьхэл... ...нист, элитэ ехэ ...бэрилэгшэ бай... Анатолий Пет... ...һан хэрэгтээ ...ээр хандалгын ...ые үндэрөөр ... орондоо үнэн ...дэг байлгын ... болоно. Наука... ...иие үрэ ехэ... ...рилһэнэйнь тү... ...литбюро А. П. ... гүнзэгы сэдь... ...схалан хүргэжэ ...үүлнэ.

...гта Гурий Ива... СССР-эй Нау... академиин прези... ...ые ЦК-гай По... ...дхаһан байна. ... президиумэй, ...нуудай акаде... ...нууд болон гэ... ...дентнүүдэй ...эй заседаниһуудэ ...шалгань нэгэн ...гдэһэн байгаа. ... Марчук хадаа ... атмосферын ...физикын, ядер... ...дай физикын талаар элитэ ехэ совет эрдэмтэ болоно гэжэ ЦК-гай секретарь саашань хэлэбэ. Тоолон тодорхойлолгын математика тэрэнэй научна ажал ябуулгада ехэ һуури эзэлнэ.

СССР-эй Науканудай академиин Сибириин отделениин түрүүлэгшын тушаалда хүдэлхэ үедэнь Г. И. Марчугай эрдэмтэнэй, эмхидхэгшын гайхамшагта бэлиг шадабари тодорһон байгаа. Мүнөө үедэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшын, Эрдэм, техникын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын тушаалда хүдэлхэдөө, тэрэ манай орон дотор, мүн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудта эрдэм, техникэ хүгжөөлгын гол шухала шэглэлнүүдээр гүрэнэй тусхай зорилготой комплексно программануудые бэелүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэбэ. Тэрэ дэлгэр һайхан сэдьхэлтэй, ороной научна олониитэдэ хүндэтэй хүн юм.

Академик Г. И. Марчук элитэ ехэ эрдэмтэ байхаһаа гадна, эрдэм ухаае шадамар бэрхээр, бэлигтэй һайнаар эмхидхэгшэ болоно. Эрдэм ухаае хүгжөөлгын мүнөөнэй шатада — арадай ажахыда оньһон техникэ тодхохо зорилгонуудай үргэнөөр табигдажа байхада — энэнь онсо удха шанартай.

Мүнөө совет обществын бүхы ажабайдал КПСС-эй XXVII съездын суртал һургаалнуудые бэелүүлгын нүлөөн доро үнгэржэ байна гэжэ Е. К. Лигачев саашадаа хэлэбэ. Съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула парти болон арад эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

Общество дотор эрдэм наукын үүргые шууд сэхээр дээшэлүүлэнгүй, ороной эрдэм наукын хүсые аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэнгүй, хараалагдаһан зорилгонуудаа бэелүүлжэ шадахагүй байһанаа парти һайн ойлгоно гэжэ Е. К. Лигачев тэмдэглээ. Апрелиин Пленумэй, XXVII съездын һүүлээр КПСС-эй Центральна Комитет совет обществын эрдэм ухаанай асари ехэ хүсые ашаглалгын үрые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор горитой алхамуудые бэелүүлжэ байна. Нэн түрүүн ниитын эрдэмые хүгжөөлгэдэ хүсэтэ түлхисэ үгтөө. Ниитын эрдэм манай обществын ажабайдалда онсо үүргэ дүүргэдэг юм. Тэдэ шэнэдхэн хубилгалгын үзэл сурталай хэлбэришэгүй үндэһэ һуури табина. Ниитын эрдэмэй кафедрануудые даагшанарай һаяхан болоһон бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ нүхэр М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ марксизм-ленинизмын талаар научна шэнжэлгэнүүдэй ашаг үрые дээшэлүүлхын тула манай үзэл сурталай бүхы хүдэлмэридэ үндэһэн шухала удха шанартай байна.

Эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй зүгһөө мүнгэ һомололго нилээд дээшэлүүлэгдээ. Энэнь тэрэнэй материальна баазые бэхижүүлхэ арга олгоно. Һалбари һалбариин эрдэм наукые хүгжөөхэ талаар Центральна Комитет болон правительство ехэ хэмжээнүүдые хараалба.

2000 он болотор СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программые бэелүүлгэдэ совет эрдэм наука гол үүргэ дүүргэнэ. Энэ программые бэелүүлгэдэ бидэнэй хабаадалга манай ороной, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха арга олгохо юм гэжэ бидэ тоолонобди гээд Е. К. Лигачев хэлээ.

Мүнөө үедэ партиин Центральна Комитедэй даалгабаряар химиин, химическэ технологиин, ехэ хүсэнэй физикын элдэб шэглэлнүүдтэ, математикада СССР-эй Науканудай академиие хүгжөөлгые хурдадхаха тухай дурадхалнууд бэлдэгдэжэ байна. Тиихэтээ хамта эрдэмтэдэй ажаллаха арга боломжые, һуудал байдалые һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдана. Академиин байгууламжа нарижуулан һайжаруулагдана. Ороной экономическа талаараа шухала районуудтахи тэрэнэй түбүүд саашадань хүгжөөгдэнэ.

СССР-эй Науканудай академиин Уралай болон Алас-Дурна зүгэй отделенинүүдые эмхидхэн байгуулха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК һаяхан тэмдэглээ һэн.

Нүхэдүүд. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумһээ хойшо үнгэрһэн жэл хахадай турша соо общество дотор, хурдадхалгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эрдэм ухаанай үүргэ дээшэлүүлхэ талаар шухала хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа гэжэ Е. К. Лигачев зал соо һуугшадта хандажа хэлэбэ. Энэмнай имагтал эхин болоно. Манай үе сагай хэмжээндэ хүрэхын тула совет эрдэм наукада, нэн түрүүн академическэ эрдэмдэ үшөөл ехэ хубилалтанууд хэгдэхэ ёһотой.

Нэн түрүүн эрдэм наукые эршэмтэйгээр хүгжөөлгын замда шууд сэхээр гараха ёһотойбди. Мүнөө болотор тэрэ гол түлэб эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудай, лабораторинуудай, эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоонууд олошоруулагдадаг байгаа. Гэбэшье энэнь ехэ ашаг үрэ үгэдэггүй һэн. Эгээл тиимэһээ эрдэм наукые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ зорилго табигдана.

Манай институдууд оньһон техникээр һулаар хангагдаһан дээрэһээ научна шэнжэлгэнүүдые һанаһанда хүрэмэ бэшээр бэелүүлнэ гэжэ саашадаа тэмдэглэбэ. Эрдэм шэнжэлгэнүүдые хэхын тула приборнуудые, автомат хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр бүтээхэ шиидхэбэринүүд баталагдан абтаа. Хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхын түлөө СССР-эй Науканудай академи, Приборнуудые бүтээлгын министерство ехэ харюусалгатай байна.

Эрдэм-шэнжэлэлгын институт хадаа академическэ эрдэмэй байгууламжын гол шата болоно. Эрдэмтэ бүхэнэй эгээл аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлхыень академиин президиум түйлаха ёһотой. Юрэнхыдөө СССР-эй Науканудай академиин системэдэ яһала һайн морально-политическэ байдалтай юм гэжэ КПСС-эй ЦК тоолоно гэжэ Е. К. Лигачев үгөө үргэлжэлүүлбэ. Гэхэтэй хамта зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэһэн, һанаа зобооһон хангалтагүй үзэгдэлнүүд эрдэмтэдэй дунда ушардаг байна. Зарим коллективүүдтэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ дуталдана.

Мүнөө залуу эрдэмтэдээр академиие нэмээхэ гэһэн зорилго табигдана. Эндэ горитой дутагдалнууд ушарна. Зарим эрдэмтэд өөһэдтөө эдир халаание бэлдэхэ тухай бодомжолдоггүй байна. Энэнь манай эрдэм наукада, манай академидэ аша туһа асархагүйл. Эрдэмтэ залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулха гээшэ мүнөө академиин урда табигдаһан эгээл шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Ороной дээдэ һургуулиие шэнэдхэн хубилгалга залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулха шэнэ арга боломжонуудые нээнэ. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ бусад гүрэнүүдэй эрдэмтэ ажал ябуулагшадтай хамта совет эрдэмтэдэй эдэбхитэйгээр хабаададаг байһыень үгэ соогоо үндэрөөр сэгнээ.

СССР-эй Науканудай академи хүгжэлтынгөө шэнэ шатада гараба гэжэ Е. К. Лигачев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Энэнь КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдһээ, ороной социально-экономическа хүгжэлтэһөө, хурдадхалгын стратегиин эрилтэнүүдһээ үндэһэтэй. Манай академи парти болон гүрэнэй анхарал оролдолгоор, арад зоной халуун дурлалаар хүреэлэгдэнхэй.

Академигууд А. П. Александров, В. А. Котельников, Б. Е. Патон, А. М. Прохоров, А. А. Дородницын, В. А. Коптюг, Е. И. Чазов хамтын суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй Науканудай академиин президентын тушаалда академик Г. И. Марчугай кандидатурые дэбжүүлхэ тухай дурадхалые дэмжэһэн байгаа.

Удаань һунгалта болобо. Нюуса дуугаа үгэлгөөр академик Г. И. Марчук СССР-эй Науканудай академиин президентын тушаалда һунгагдаа.

Тэрээндэ үндэр нэрэ хүндэ, этигэл найдал олгоһонойнь түлөө шэнэ президент суглаанда баяр баясхалан хүргэбэ.

СССР-эй Науканудай академиин вице-президент академик В. А. Котельников КПСС-эй XXVII съезд дээрэ табигдаһан зорилгонуудые Науканудай академиин ямараар бэелүүлжэ байһан тухай элидхэл хэбэ.

Һүүлээрнь элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин суглаанай хүдэлмэридэ хабаадана.

СССР-эй Науканудай академиин хамтын суглаанай сесси үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА ГАРГАГДАҺАН БААТАРШАЛГА

Хани барисаанай митингын октябриин 15-да Афганистанда боложо, ДРА-гай правительствын гүйлтаар саг зуура тэндэ ошоод байһан бүлэг совет сэрэгэй зургаан полкын СССР-тэ бусахаяа энэ оронһоо гараһанай һүүлээр час үнгэрһэн хойно энэ пресс-конференци Москвада болобо.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай управлениин начальник, генерал-полковник Н. Ф. Червов совет болон гадаадын журналистнуудта хандахадаа, полкнуудай гэртээ бусалга энэ һарын туршада түгэсхэгдэхэ юм гэжэ һануулаа. М. С. Горбачевой Владивостогто үгэ хэлэхэдээ соносхоһон Совет правительствын шиидхэбэритэй зохилдуулагдажа, совет сэрэгшэд тэндэһээ гаргагдажа байна. 8 мянган хүн гэхэ гү, али хоёр мотострелково, нэгэ танкова ба гурбан зенитнэ полк бүхы техникэтэеэ, буу зэбсэгүүдтэеэ Эхэ орондоо бусажа ерэхэ юм. Олон оронуудай корреспондентнүүд энэ хэрэгтэ хабаадалсана.

Энэ орондохи политическэ байдалай бага зэргэ һайжарһанай ашаар лэ совет сэрэгүүдэй зарим хубинь Афганистанһаа бусаагдаха аргатай болоо гэжэ пресс-конференци дээрэ тэмдэглэгдээ. Контрреволюционно бандануудтай тэмсэлдэ ДРА-гай зэбсэгтэ хүсэнүүд дайшалхы дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Тэдэнэр дайшалхы үсөөн бэшэ ябуулгануудые амжалтатайгаар бэелүүлбэ. Ехэ бандит бүлэглэлнүүд бута сохигдоо, ороной зарим провинцинуудта дайсануудай баазанууд үгы хэгдээ: НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Наджибай мэдүүлһэнэй ёһоор, имагтал һүүлэй дүрбэн һарын хугасаа соо 3 мянган хүн буу зэбсэгээ хуряажа, бэеэ тушааһан байна, 92 бандатай хөөрэлдөөнүүд хэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта контрреволюциин зэбсэгтэ эсэргүүсэлтэ үшөөл дарагдаагүй байһаар. Империалис бүлэгөөрхид, нэн түрүүн США орон доторхи байдалые гуримшуулха ябадалые зогсоохо һэдэлгэ гаргана. Тэдэнэр Афганистанда эсэргүү дайсан харша ябуулгануудые үргэдхэнэ, контрреволюционно эмхинүүдтэ сэрэгэй ба мүнгэн һангай туһаламжаяа үргэдхэнэ, Афганистанда, Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулгануудые дэбэргэнэ. Энэ хэрэгэй удхые бууруулан һуларуулхые оролдожо, США-гай захиргаан элдэб хардалга гүрдэлгэнүүдые үүдхэнэ. Үнгэржэ ерэхэдээ США-гай оборонын министр эшэхэ нюураашье алдажа, зургаан совет полкын ДРА-һаа гэртээ бусалга ямаршье удхагүй, ушарынь гэхэдэ, хэдэхэн неделиин урда тээ Советскэ Союз хэдэн полк нэмэжэ, Афганистанда эльгээгээ һэн гэжэ байгаад, һэшхэл һэбээгүйгөөр шашаһан шалиһан байха юм. Энэмнай ой ухаанда орошогүй худал хуурмаг юумэн, хардалга гүрдэлгэ гээшэ. Хэдэн полк хадаа һүри үбһэн соо төөригдэшэһэн зүүн бэшэ ха юм. Тэдэниие тиишэ абаашалгые мүнөөнэй адаглан хиналгын хэрэгсэлнүүдһээ нюухын аргагүйл. Энэмнай имагтал СССР-эй эб найрамдалта политикые бузарлаха гэһэн зорилготой байна. Теэд энэ хардалга гүрдэлгэнь Афганистандахи бодото байдалай хүгжэлтые зогсоожо шадахагүй гэжэ пресс-конференци дээрэ тэмдэглэгдээ.

Пресс-конференциин түгэсхэлдэ журналистнуудай асуудалда харюунууд үгтэбэ.

(ТАСС).

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ЭРИД hАЙЖАРУУЛХА АРГА БИИ

Хүдөө ажахын бүхы продукци үйлэдбэрилгэ, худалдалгые эрид дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой үйлдүүдээр хүн зониие найдамтайгаар хангаха зорилгые богони болзорто шиидхэхэ шухала гээд КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 оной) Пленум дээрэ батаалагдаhан СССР-эй Эдеэ хоолой программа соо заагданхай.

Илангаяа газар таряалангай продуктнуудые саг соонь нарин нягтаар хураажа абаха, бэлэдхэхэ, зөөхэ, hайнаар хадагалха, удаань тэрэниие бүхы хүлгүүжэ, хүн зониие хангахадаа бүхы хүдэлмэриие эрид hайжаруулха гэжэ тус Программа соо онсолон заагдаhан байна. Энээнэй гол удха юуб гэхэдэ, таряан ажалай продуктнуудые поли дээрэhээ хэрэглэгшэдтэ хүрэтэрнь түргэноор, гээлтэ хоролтодо оруулангүй, hайн шанартайгаар хүргэхэ хэрэг болоно.

Жэшээлхэдэ, хартаабха болон огородой эдеэнэй үйлэнүүдээр хүн зониие хангаха асуудалые абажа үзэе. Нүгөөдэхеэр, мүнөө колхоз, совхозууд хартаабха, овощ ургуулаад, тэрэнээ хураажа абамсаараа хото городуудай, хүдөө тосхонуудай магазинуудта, хамтын эдеэ хоолой эмхинүүдтэ, курорт болон санаторинуудта сэхэ абаашажа үгэдэг болонхой гэхэдэ. Хоёрдохёор, бэлэдхэлэй организацинууд ажахынуудай ургуулhан продукциие байра дээрэнь тушаажа абаад, өөhэдынгөө хүсөөр зөөдэг болонхой.

Тиигэжэ хүдөө ажахын ургамалнуудые хуралга болон тэдэниие зөөлгэ, хэрэглэгшэдтэ хүргэлгын хоорондохи зэбхэр бага болгогдожо, продукци гээлтэ хоролтодо оронгүй, шанараа гээхэ, муудаха ушар усадхагдаха зэргэтэй болоно. Энээнэй ашаар колхоз, совхозуудай, бэлэдхэлэй предприятинуудай хоорондохи холбоо бэхижэнэ.

Хэнэйшье мэдэхээр, урдань ажахынууд хартаабха, овощоо бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагаад, тэрэнэй hүүлээр саашадаа хайшан гэжэ хадагалагдажа, хүн зондо хүргэгдэхэ тухай hонирхоногүй байгаа. Бэлэдхэлэй организацинуудшье ажахынуудта hайн продукциин талаар хүсэд харюусалгагүй байгаа. Мүнөө бэлэдхэлэй организацинууд ажахынуудhаа хартаабха, овощ байра дээрэнь тушаажа абахадаа, тэрэниие hайса илгажа, үжэhэн муудаhыень орхижо, илангаяа капустын хальhые хуулажа, эгээл hайн продукци автомашинада ашагдаад, магазинуудта ябуулагдаха зэргэтэй. Тиигэжэ капустын хальhан, жэжэ муу хартаабха болон овощой бусад үлэгдэл колхоз, совхозуудтаа үлэжэ үгэнэ. Энээниие адууhа малда эдюулхэ аргатай болоно. Мүн энээниие зөөхэ транспортын гаргаша хорсогдоно ха юм.

Хартаабха, овощые шэнэ гуримаар тушаажа абадаг болоходо тэрэниие ургуулдаг ажахынуудта, мүн бэлэдхэлэй, худалдаа наймаанай организацинуудташье таатай зохид боложо үгөө.

Тиимэhээ хартаабхые поли дээрэнь тушаажа абаад, тусхай контейнернүүдтэ хэжэ зөөхэ, хадагалха арга үргэноор хэрэглэхэ шухала болоно. Энээнэй ашаар ашаха, буулгаха үедэ хартаабха гэмтээгдэхэгүй, саашадаа hайнааршье хадагалагдаха байна.

Гэхэтэй хамта манай республикын олохон ажахынууд хартаабхын болон овощой ургасые хураахадаа, тэрэниие транспортда ашаха, буулгахадаа нарин заабариень ёhоор сахидаггүй, энээндэ хайша хэрэгээр хандадаг зандаа. Тэрэнhээнь боложо, продукциин шанар доошолно, худалдан абалгынь үнэ сэн бага болоно. Эсэстээ энээнhээ ажахынууд гарзатажа гарадаг байна.

Үнгэрэхэдөө колхоз, совхозуудай зарим мэргэжэлтэд хүдөө ажахын продукци, илангаяа таряан ажалhаа абтаhан эдеэ хоолой зүйлнүүд ямар стандартаар худалдагдаха ёhотойб, ямар продукци эрхим hайн шанартай, ямарынь муу шанартай гэжэ сэгнэгдэхэб гэжэ ушар байдалые мүртэй мэдэдэггүй.

Хартаабха, овощ болон бусад ургамалнуудые зүбөөр хураахa, илгаха талаар бригада, звенонуудые даагшадые тусхай курсада hургаха, тэдэндэ гүрэнэй стандартизациие шудалуулха тухай хөөрэлдөөн үнинэй болодог. Теэд тэрэмнай үшөөл хүсэндөө хүргэгдэнэгүй. Энээниие заатагүй бэелүүлхэ саг ерээ.

Хоёрдохи шухала юумэн гэхэдэ, ажахынуудта хураагдаhан хартаабха, овощой түрүүшын хэдэн часай туршада буруугаар хадагалагдадаг дээрэhээ тэрэнэй шанар баhал муудана. Тусхайлбал, хартаабхые болон бусад зарим овощые хураамсаараа тэрэл үдэртэнь хадагалагдаха газартань адхахада дээрэ. Юуб гэхэдэ, тэрэнь хээрэ газаа удаан хэбтүүлэгдэбэл, зөөлэн болошохо, досоохи үнэтэ бодосуудынь муудаха байна. Харин hонгино, монсогор, мангир гэхэ мэтые хадагалхын урда тээ хатааха хэрэгтэй.

Тобшоор хэлэбэл, hайн шанартай, гутаа муудаагүй продукциин хүн зондо худалдагдахын тула хартаабха, овощые гүрэнэй стандартын эрилтын ёhоор бэлэдхэхэ, ушартай болонобди.

Хартаабха, овощ, эдеэ хоолдо ородог корнеплодуудые тушаажа абаха тусхай заабари, тогтоогдомол стандарт мүнөө ажахы бүхэндэ эльгээгдэнхэй. Тэрэниие наринаар сахиха шухала. Юуб гэхэдэ, hайн шанартай, гэмтээ, муудаагүй продукци ёhотойл үнэ сэндээ хүсэд хүрэхэ, хранилищи болон складуудташье удаан хадагалагдаха, hүүлдэнь худалдан абагшадта hайн зандаа хүргэгдэхэ байна ха юм.

Манай республикада хартаабха, овощ ургуулдаг ажахынууд болон бэлэдхэлэй организацинуудай хоорондохи сэхэ холбоон хэр зүбөөр эмхидхэгдэнэ гээшэб? Колхоз, совхозуудай ургуулhан хартаабха, овощые байра дээрэнь тушаажа абаха хэрэг хэр hайнаар бэелүүлэгдэнэб? Үнгэрhэн 1985 ондо ажахынуудhаа худалдагдажа абтаха ёhотой хартаабхын 32 процентнь, овощой 31 процентнь байра дээрээ абтаhан байна. Энэ хүдэлмэри Баргажанай, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй районуудта hайнаар эмхидхэгдээ. Харин Сэлэнгын районой колхоз, совхозуудhаа 850 тонно овощ байра дээрээ абтаха ёhотой аад, нэгэшье тонно абтаагүй. Холын Түнхэнэй районой бүхы овощой оройдоол 5 процентнь байра дээрэ абтаа hэн.

Энэ жэлдэшье тиимэрхүү байдал үзэгдэhөөр. Байгша оной октябриин 10-ай мэдээгээр ажахынуудhаа бүхыдөө 10,5 мянган тонно овощ худалдагдажа абтаа гэхэ гү, али түсэб hаял 30 гаран процентдэ хүргэгдөө. Бэлэдхэлэй организацинуудай хаhа сагтаа түлөөлэгшэдые, транспортоёо ажахынуудта эльгээжэ, ургуулhан продукциинь саг соонь абаагүй дээрэhээнь мүнөө Бэшүүрэй, Кабанскын, Ивалгын, Загарайн, Тарбагатайн, Мухар-Шэбэрэй районуудта хартаабха, овощ тушааха түсэбтэ даабари тон мууса дүүргэгдэнэ. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин организацинууд ажахынуудhаа 13,2 мянган тонно овощ худалдажа абаха аад, оройдоол 5400 тонно абаа, мүн Худалдаа наймаанай министерствын организацинууд 1945 тонно овощ тушаажа абаха байhан hаа, тэрэнээ hаял 707 тоннодо хүргөөд байна.

Газар таряалангай продукци худалдалгада урид бэлдэхэ, тэрэниие зүбөөр шэлэн абаха, стандартые сахиха хэрэгэй хазагайруулагдаhан дээрэhээ муу шанартай, хартаабха, овощ худалдагдажа абтана.

Жэшээнь, нёдондо колхоз, совхозуудhаа худалдагдажа абтаhан бүхы 31,2 мянган тонно хартаабхын 2927 тоннонь стандартын эрилтэдэ хүрэхэгүй байшоо. Үшөө 1369 тоннонь голодоhондо гаргагдаhан, хаягдаhан байха юм.

Ургуулагдаhан хартаабха, овощой саг соогоо тушаагдахын тула тэрэниие абаха, илгаха, сэбэрлэхэ бүхы түхеэрэлгэтэй, эдэ продуктнуудые ашаха, буулгаха оньhон хэрэгсэлнүүдтэй пунктнуудые ажахынуудта бариха саг ерээ.

Зарим ушарта намар хожомшог тээшэ болоходо ургуулhан хартаабха, овощоо тушаахань ажахынуудта бэрхэтэй болодог. Адхаха хадагалха газар угыбди, зөөхэ транспорт дуталдана гээд, Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй организацинууд, Худалдаа наймаанай министерствын болон «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлэй эмхинүүдшье колхоз, совхозуудай ургуулhан ургасые саг соонь абадаггүй. Энэ жэлдэ баhал тиимэ байдал тохёолдонхой. Жэшээнь, мүнөө Тарбагатайн, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын районуудта нилээд ехэ капуста бии. Теэд тэрэниие саг соонь тушаажа абаад, хото городуудай хүдөө тосхонуудайшье хүн зондо худалдаха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Эгээл мүнөө энэ хүдэлмэриие эрид шангадхаагүй hаа, овощой хүлдэхэ, муудахань эли.

Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ, хэрэглэгшэдтэнь саг соонь hайн шанартайгаар хүргэхэ гээшэ агропромышленнэ комплексдо хабаатай бүхы предприяти, организацинуудай гол зорилго ха юм. Энээниие нарин нягтаар эмхидхэжэ шадаал hаа, хүн зониие эрхим шанартай продукцяар таhалгаряагүй хангаха асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ байна.

Н. АСТРАХАНЦЕВА,
республикын Агропромой продукци бэлэдхэлгын болон шанарай талаар гүрэнэй инспекциин ахалагша мэргэжэлтэ.

МАЛ АЖАЛ — онсо тухайн hалбари

ШЭНЭhЭН ТУЖЫН ШЭМЭТЭЙ БЭЛШЭЭРИДЭ

Хэр үгhөө хойшо Улаан-Малшан нютагайхид үхэр мал олоор үсхэбэрилдэг суутай юм. Мүнөөшье эндэхи шэнэhэн ойтой түглэнүүдэй хоорондуур, сэлгеэ сагаан нуурнуудайнь захаар улаа малаан үхэрнүүдэй атарлан бэлшэжэ ябахань харагдадаг.

Тээмэндэ, сентябриин эхеэр малай зунай бэлшээриин дүнгүүдэй hая согсологдожо, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй түлэг ябуулагдажа байхада, эндэ ябаа hэмди.

Байгша ондо «Целинный» совхозой малшад Загарайн районой Онохойн болон Заиграевын районой Екгорбойн совхозуудай ажалшадай үүсхэл урягэ дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абажа, зунай бэлшээриин хаhада үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 900—950 граммhаа бага бэшээр нэмээхэ, бүхыдэнь 1700 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абаха зорилго табяад, район дотороо мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэhэн юм.

— Энэ тон харюусалгатай хэрэг үүсхээд байхадаа, малшадайнгаа зунай бэлшээриин үедэ эрхимээр хүдэлхынь тула бүхы шухала хэрэгтэй юумэ хэхэ гэжэ оролдообди. Зуhалангуудтахи байра байдалые hайнаар заhабарилhан, заримыень шэнээр барихан байнабди. Хабартаа малда нэмэлтэ тэжээл болгон эдюулхээр талха таряанай зүйл, зелёнко, дабhан тиишэ абаашагдаа юм,— гэжэ совхозой парткомой секретарь В. Б. Хаптанов хөөрэнэ.

Холын бэлшээридэ зуhажа байhан үхэршэдые комплексноор хангаха хэрэг hайжаруулагдаа. Хангалгын хүдэлмэридэ Улаан-Малшан тосхоной соёлой-спортивна комплексын коллектив эдэбхитэйгээр хабаадаа. Соёлой байшангай директор Б. М. Хашитов нютагайнгаа уран hайханай коллективые хүтэлбэрилжэ, малшадай урда hонирхолтой концерт, наада харуулдаг байгаа. Совхозой экономист С. Д. Максарова, бухгалтер Р. Ц. Дондокова, инженер-механик Ч. Н. Самбуев, прораб П. В. Хамаганов, комсомолой организациин секретарь Евгения Цыренова, библиотекарь Евгения Хамаганова гэгшэдhээ бүридэhэн уран hайханай коллектив гарагай табан бүхэндэ холо, ойрын гүүртэ, фермэнүүдэй малшадта айлшад болодог hэн.

Үнгэрhэн зунай бэлшээриин үедэ ажахыда арбан долоон гүүртэ бэлшээгдэн байлгагдаа. Тэдэнэй наймандань — тугал, бурууннууд түлжүүлэгдээ. Зүгөөр эндэ харууhалагдадаг жэжэ малынь юрын ажахынуудайхиhаа тад ондоо юм. Томо тарганууд, тус тустаа жиир 190—200 гаран килограмм татадаг. Энэнь ямар ушарhаа дулдыданаб гэхэдэ, үхэршэд тугал, бурууннуудаа хэды шэнээн шэгнүүртэйгээр тушааhанайнгаа зэргээр салин абадаг. Тиигэжэ тэдэнэр тугалтай үнеэдые hайнаар харууhалхые, абаhан түлнүүдээ тэрэл жэл соонь тус бүридэнь 175 килограммhаа дээшэ болгоод, эхэhээнь hалгаажа тушаахые оролдоно. Тиигэбэл малшад нэмэлтэ түлбэри ехээр абаха жэшээтэй. Ажахын тоосоондо орожо, иимэ гуримаар түлөөhэ абадаг үхэршэд энэ жэлдэ hайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлэй юhэн hарада совхозойхид зуун үнеэн бүриhөө 44 тугал түлжүүлhэн байгаа бол, мүнөө жэлдэ тэдэнэр 75 тугал абанхай. Тиигэжэ малайнгаа тоо толгойе олошоруулха түсэбые 108 процент дүүргэбэ. Жэлэй эсэсэй дүнгөөр зуун үнеэн бүриhөө 80 тугал түлжүүлхэ зорилготой юм.

Совхозой ахамад зоотехник В. Г. Галсанов малшадайнгаа зунай бэлшээриин үедэ абаhан социалис уялгануудые хэр зэргэ бэелүүлhэн тухай иигэжэ хөөрэнэ:

— Манай «Целинный» совхозой малшад республикынгаа түрүүшүүлэй жэшээгээр ажаллажа, зунай бэлшээриин үедэ hайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. 1740 томо үхэр, үшөө 1000 гаран тугал, бурууннууд бэлшээридэ адуулагдаа. Ажахын түрүү малшад Даша-Дондок Аюшеевич Токтохоев, Аюр Цыдендамбаевич Жамсуев, Валерий Николаевич Верещагин болон бусад харууhалжа байhан үхэрнүүдээ жэшээтэ hайнаар таргалуулжа, шэгнүүрыень ехэ болгоо. Аюр Жамсуев, Анатолий Верещагин гэгшэд зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1000 үлүүтэй граммаар дээшэлүүлhэн байна. Мүн үхэршэд болон тугалшад Бадараа Самбуев, Владимир Ларкин гэгшэд баhал hайн үрэ дүнгүүдые туйлаа.

Тиигэжэ совхознай зунай бэлшээриин үедэ 1700 центнер мяха нэмээжэ абаhан байна. Энэмнай гүрэндэ мяха худалдаха социалис уялгын тон хахадынь болоно. Гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь уридшалан дүүргэхэ байхабди. Үбhэ тэжээл урда жэлнүүдэйхиhээ ехээр ноосэлэнхэй. Дүрбэн гүүртэдэ малшадай байха шэнэ гэрнүүд баригдаа. Малай байра байдал дулаалха, заhабарилха ажал дүүргэгдээ.

Байгша ондо совхозой адуушад хээээ хэээнэйхиhээ hайнаар ажаллаба. Зуун гүүн бүриhөө 74 унага абажа, тэдэнээ нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлээ. Адуун hүрэгэй тоо толгойе олошоруулха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Республикын колхоз, совхозуудта мяхалиг үүлтэрэй мал худалдахаhаа гадна, хүршэ область, хизаарнуудай hүрэгые hайжаруулха хэрэгтэ туhалхаар ёhотойл hайн үүлтэрэй үхэр үсхэбэрилхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Мяхалиг бэетэй, улаа малаан зүhэтэй, казах үүлтэрэй үхэр ехэнхидээ бэлшээрээр хооллоод ондо ородог мал юм. Хүйтэн уларилтай Яруунын районой эрхэ байдалда энэ шэнжыень алдахагүйhөө гадна, жэлэй дүрбэн сагта тэдэниие тобир тарган байлгаха шухала. Энэ зорилгоёо эндэхи малшад hайнаар бэелүүлнэ. Жэл бүри 200 эмэ хашараг, 100 залуу буха бусад ажахынуудта худалдагдадаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ 490 мянган түхэригэй үүлтэртэ мал худалдаа hэн. Ажахы энээнhээ 182 мянган түхэриг сэбэр олзо абаhан юм. hайн үүлтэртэй үхэрнүүдые худалдаха, харуулха республиканска аукционой hаяхан Яруунын совхоздо эмхидхэгдэхэдэ, «Целинный» совхозой асарhан бүхы үхэр тэрэ дороо худалдагдажа, hайн сэндэ хүроо hэн.

Мүн мяханда тушааhан үхэрнүүдынь мүнөө жэлдэ баhал hайн сэндэ хүрэбэ. Сентябрь соо Шэтын мяханай комбинадта тушааhан шахамал үхэрнүүдэй 97 процентнь тарган, хүндэ шэгнүүртэй гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтажа, ажахы бүхыдөө 140 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа. Гүрэндэ худалдагдаhан малайнь тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 355 килограммда хүргэгдөө.

Абаhан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байдаг малшад энэ совхоздо олон юм. Эндэхи дүршэл ехэтэй малшан Дарима Бадмаевна Батуева үнгэрэгшэ жэлдэ Яруунын районой чемпион болоо hэн. Даша-Дондок Аюшеевич Токтохоев тугалтай үнеэдые харууhалагшадай дундаhаа районойнгоо эрхим үхэршэн гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Мүнөө жэлдэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан үхэршэдэй нэгэн болохо Аюр Цыдендамбаевич Жамсуев иигэжэ хөөрэнэ:

— Сэрэгэй албанда ошохоhоо урид би мал ажалда хүдэлөөб. Тэндэhээ бусажа ерэhээр лэ түрэл совхоздоо дахинаа малшан болооб. Мүнөө хоёрдохи жэлээ үүлтэртэ буруу, хашарагуудые харууhалнаб. Энэ жэлэй зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын мянган граммаар нэмэхэ гэжэ оролдообди.

Эдэнэр хүршэ «Комсомольский» совхозойнгоо ажалшадай Агуу Октябриин 70 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгануудые дэмжэн, ерэхэ жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 7 болотор бэелүүлжэ үрдихэ зорилго урдаа табинхай.

Н. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үхэршэн А. Ц. Жамсуев, Д-Д. Токтохоев.
Авторай фото.

ШАДАЖА ШАХАХАДА...

Энээнhээ урагша бидэ үхэрнүүдые имагтал намар-үбэлэй сагта дулаан байрада оруулжа шахадаг байгаабди. Тиимэhээ тэндэ нэгэ доро олон мал шахаха аргагүй hэн. Ажалыеньшье оньhожоруулхань бэрхэтэй байгаа.

Байгша ондо эндэмнай мал шахан таргалуулха тусхай ехэ талмай-байра түхеэрэгдээ юм. Хоёр ута дал баригдаа. Мүн нэгэ доро олон малай эдеэлхэ ута хоблонууд, уhанай ходо байха хобоо табигдаа. Малайнгаа үбhэ тэжээлые зөөхэдэмнай, тусхай тэргэтэй трактор, мүн КУФ түхэлэй агрегат үгтөө.

Эндэ гурбан хүн хүдэлнэбди. Ахалагша малшан А. С. Сороковиков, Г. С. Кобелев гэгшэд намтай суг ажалладаг. Түрүүн үнгэрэгшэ май hарада фермэнүүдhээ тус тустаа 100 килограмм шэгнүүртэй 450 эрэ тугал, абаад, тэдэнэйнгээ толгой бүхэндэ 2 килограмм талха, мүн үбhэ эдюулжэ эхилээбди. Зундаа эдэ үхэрнүүдтээ сабшаhан ногоо, талха таряанай зүйл эдюулээбди.

Иигэжэ бидэ түрүүшынхеэ үхэрнүүдые зунай сагта бэлшээридэ гаргангүй хаагаад шахажа туршаа гээшэбди. Сэхыень хэлэхэдэ, хүхэ ногооной үедэ үхэрнүүдые хаагаад эдеэлүүлхэмнай хайшаа юм, үбhэ тэжээл дэмы гаргашалха бэшэ гүбди гэжэ түрүүшээр hанагдаа бэлэй.

Үхэрнүүдые холын бэлшээридэ туужа зобооhондо орходоо иигээд хаагаад, шадамараар шахаха гээшэ килээд ашагтай гэжэ түрүүшын дүнгүүд элитээр харуулба. Жэшээнь, июньдэ үхэр бүхэмнай шэгнүүрээ үдэрэй 100 граммаар нэмээгээ. Июльдэ ехэ халуун байжа, шахамалнууд тиимэ ехээр таргалаагүй, тус бүриинь шэгнүүр 600 граммаар нэмээгдээ. Сентябрьда — 842 граммаар шэгнүүрээ дээшэлүүлhэн байна.

Түрүүн тушаажа абахадамнай тугалнууд тус тустаа 100 килограмм татаhан hаа, мүнөө 220—230 килограммда хүрэнхэй.

Эдэ шахамалнуудаа ерэхэ жэлэй март hарада мяханда тушаахын тула hайнаар шахан таргалуулхабди. Үглөөгүүр 8 часта ажалдаа гаража, малаа эдеэлүүлжэ эхилнэбди. Үхэрнүүдтэ силос, хэршэгдэhэн hолоомо, талха таряанай зүйл үгэнэбди. Иигээд хүйтэн болоходо, тэдэндээ бүлеэдхэгдэhэн уhа уулгаха, дал соонь hолоомо зузаанаар дэбдихэ, буйлуулhан халуун бурдууг уулгаха байнабди.

Тиигэжэ үбэлэйшье hарануудта үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 1 килограммhаа бага бэшээр нэмээхэ арга бии. Март hара болотор шахамал бүхэнөө 350—400 килограмм шэгнүүртэй болгохо зорилго урдаа табинхайбди. Энээнэй ашаар колхознай гаргаша багатайгаар ехэ, hайн шанартай мяха абажа, гүрэндөө худалдаха байна.

В. БОРОДАВКИН,
Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой малшан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ- эндэхи ахалагша малшан Алексей Сороковиков.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй эхин — 1986 ондо манай hү hаалиин фермын коллектив яhала урагшатай hайн хүдэлжэ байна гэжэ тэмдэглэхэ үндэhэн бии.

Тээсгэн СССР-эй Конституциин үдэрэй урда тээ фермынхид hү hааха, гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэбые болзорhоонь гурбан hараар урид дүүргэжэ, ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байhан тухайгаа элидхээ hэн.

Жэлэй үнгэрhэн юhэн hарын туршада малайнгаа харууhалга hайнаар эмхидхэжэ, үдэрhөө үдэртэ эршэмтэйгээр оролдон ажаллажа, манай hаалишад хамтадань 3834 центнер hү hаагаа гэхэ гү, али бүхы жэлэй түсэбhөө 134 центнерээр ехэ сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ шадаа. Мүн байгша ондо бүхыдэнь 3150 центнер hү гүрэндэ тушааха даабаритай hаа, бүри мүнөө тэрэнээ 3367 центнертэ хүргөөд байнабди.

Фермын түрүү hаалишан Елена Николаевна Будрина жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2600 шахуу килограмм hү hаагаад, коллектив соогоо мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Тэрэ энэ жэлдэ 3000 килограммай дабаа дабаха, дүүрэн аргатай.

Тэрээнтэй сугтаа хүдэлдэг hаалишад В. Н. Алемасова, К. Ф. Семенова, А. Т. Калинина, М. Ф. Прилуцкая, В. С. Толчнева гэгшэд баhал hү ехээр hаана.

Мүнөө hаалишад, малшаднай малай үбэлжэлгын эхилhэн түрүүшын үдэрhөө үнеэдээ хүсэд рационоор эдеэлүүлжэ, зүбөөр харууhалжа, hү шэмыень үшөө дээшэлүүлхые оролдоно. Дүршэлтэй бэрхэ малшан Н. А. Белоусов нүхэдтэеэ үнеэдэй эдихэ тэжээлые саг соонь, hайнаар буйлуулха, бэлдэхэ, хубаарилжа үгэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Жэлэй түсэбhөө гадуур үшөө 500 центнер hү гүрэндэ тушааха зорилготойбди.

А. МОЛОКОВ,
Прибайкалиин районой «Ильинкинский» совхозой Покровско фермые даагша.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ hУРАЛСАЛ

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛНҮҮД

Республикымнай хүдөөгэй районуудта октябрьда политическэ болон экономическа hуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой ёhоор түрүүшын хэшээл «Түсэбтэ табан жэл — ороной социалис экономическа хүгжэлтые үндэhөөрнь шэнэлэн хубилгаха жэл» гэhэн темээр үнгэргэгдэбэ.

СЭЛЭНГЭ

Марксизм-ленинизмын үндэhэ hууринуудые шудалалгын, тодорхой экономикын, коммунис ажалай болон комсомолой hуралсалай бүхы hургуулинуудта энэ үдэр түрүүшын хэшээл болобо.

Тельманэй, Кировэй нэрэмжэтэ, Сэлэнгын совхозуудта, К. Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Гусиноозерско ГРЭС-тэ, районой юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудта, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалда илангаяа эмхитэйгээр, шагнагшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар тус
Жэшээнь, оёдолой
нэгэдэлэй филиал
hуралсал эмхидх
гандист В. Д.
шээл hайнаар үнг
Хэшээлэй үедэ
тиин директор С.
үгэ хэлэжэ, үйлэ
нэ табан жэлэй
лон хараа зор
тодорхойгоор
шье hургуулинууд
дорхой, ажахы
приятиин ажал
нягта холбоотой
нүүд болобо.

БЭШҮҮР

Политическэ болон экономическа hуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэhээ урид районой пропагандистнуудай семинар үнгэрөө hэн. 1986—1987 онуудай hуралсалай жэлдэ шудалагдаха курснуудай онсо шэнжэ тухай хэлсэгдэhэн, хэшээлнүүдые үнгэргэхэ тодорхой зүбшэл, заабаринууд үгтэhэн байна.

Дүй дүршэлтэй пропагандистнууд М. Д. Дармаева, Д. Ц. Цыренова, С. Х. Гомбоев, А. Е. Сизых, мүн бусадшье политическэ болон экономическа эрдэм мэдэсэ тарааха хэрэгтэ амжалтатай юм. Эдэ нүхэд дүй дүрш
жэл шадабариа
пагандистнуудта
hуралсалай шэ
рүүшын хэшээл
хвинууд, предпри
хи зургаануудта
үнгэрбэ. Жэшээн
томо ажахынууд
лохо «Дружба»
тийна hуралсала
мическа hуралса
сомолой hуралс
гуули полит-hурга
жэлдэ эмхидхэ
hургуулинуудта
шагнагша hура
юм.

БАРГАЖАН

Хурдадхалгын хараа бодолые бэелүүлгэдэ оруулха өөрынгөө зүбитые шагнагша бүхэнэй мэдэрхэ, тодорхойлхо хэрэгтэ марксистско-ленинскэ hуралсалай хэшээлнүүд нүлөөлхэ зорилготой юм. Иимэ хараа шэглэл баримталан районой пропагандистнууд түрүүшын хэшээл үнгэргэбэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түб Баян-Голдо (пропагандист Л. Б. Раднаев), тус ажахын Соёлой бригадада (пропагандист Ч. П. Галсанов), Баргажанай совхоздо (пропагандист Н. Д. Шелковников), Баргажан
коллективтэ (пропа
Григорян), Барга
предприяти болон
гаанудта, түбэй
гын мастерск
шээлнүүд эмхи
дическа үдэр
гэрөө гэжэ тэ
1986 — 1987
ралсалай жэлд
тор полит-hургу
олошороо. М
дэ партийна hу
hургуулида, эко
ралсалай 92 hур
нагшад эрдэм м
шэлүүлнэ.

ОЛООРОО ХАБААДА

Ивалгын районой «Пригородный» совхозой hаалишад ажалдаа ехэ амжалта туйлаа: СССР-эй Конституциин үдэртэ hү үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые хоёр hараар уридшалан бэелүүлбэ. Октябриин 1-нэй мэдээгээр, 8500 центнер hү үйлэдбэрилхэ түсэбтэй аад, 8504 центнер hү hааhан байна. Тэрэшэлэн гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха түсэбөө мүн лэ уридшалан дүүргээ. Тодорхойлбол, 7750 центнер hүн hүнэй заводто тушаагдаhан байна.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Сотниковой hүнэй комплексын (даагшань М. Г. Шелопугина), Ошурковай hү hаалиин фермын (даагшань А. И. Бурцева) коллективүүд ажалай эрхим жэшээ харуулаа. Тушааhан hүнэйнь шанар hайн сэгнэлтэдэ хүртэhэн байха юм.

Тус ажахы
дунда дэлгэрhэн
рысөөнэй манл
олон hаалишадые
Тэрэ тоодо түрү
М. В. Татаринцев
Жэлэй эхинhээ
бүриhөө дунда
килограмм hү
дартай. Нүхэр
цева олон жэлд
hү hаалиин фе
лана. Тиихэдэ Со
нэй комплекс
Л. В. Чеснокова
hөө жэлэй түрш
лограмм hү
мова болон бусад
хээр ажаллана
лэхээр.

Жэлэй дүүрэ
hаалишад 470 цен
жа, 450 центнер
тушааха гэhэн
табяад аша үрэ
лажа байнхай.

ХОНИШОДОЙ АЖАЛ УРАГШАТАЙ

Эдэ үдэрнүүдтэ Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхоздо хонишодой ээлжээтэ хэрюусалгата хаhа түлэг дундаа ябуулагдана. hүүлэй дүнгөөр ажахын эхэ хонидой отарануудай дэргэдэ искусственна аргаар хони үрэжүүлхэ 11 пункт hаадгүй хүдэлэгдэнэ.

Ерэхэ жэлдэ тус совхозой хонишод бүхыдөө 6059 хурьга абажа түлжүүлхэ даабаритай юм. Тиин энэ түсэбөө бодото дээрэнь сүм бэелүүлхын түлөө бригадануудай хонишод, техник-үрэжүүлэгшэ
хон оролдолго
нөө эхэ хонидой
дэ hурэгэйнь
жүүлэгдээд бай
Хонин hүр
хэбэрилгээ эрид
эрилтын табигдаа
нөө үедэ совхозой
лэгшэд, зоотехни
жэлтэд эхэ хонидх
на аргаар үрэжүү
мэрээ нарин
В. ШИРА
манай штат

Совет орон дотор

БАРИЛГАШАДАЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

ПЕТРОЗАВОДСК. «Петрозаводскстрой» трестын коллектив Карелиин ниислэлэй ажалшадта зохид бэлэг хэбэ. Хараалагдаhан болзорhоо нэгэ кварталаар урид барилгашад байрын хоёр гэр барижа дүүргээд, 132 гэр бүлэ шэнэ байрануудта орожо толлобо.

Трестдэ хүдэлдэг «Бэдэрэлгэ» гэhэн бүлэг хүдэлмэри хурдадхахадань туhалhан байна. Инженерно-техническэ бүлэгүүд ажалай түрүү аргануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг юм.

— hалбариин эрхим коллективүүдэй дүй дүршэлые шадамараар хэрэглээ hаа, бүри ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ болохо гэжэ бидэ мэдэдэг болообди,—гээд трестые хүтэлэгшэ Л. Шустер хэлэнэ.— Жэшээнь, шэнэ арга хэрэглэжэ, ехэ сагаа алманабди. Энэмнай ямар арга гээшэб гэбэл, ниитэ барилгын комплексно бригада дабхар бүхэниие хабсаргалгын хүдэлмэри хэхээр бэлэн болгодог. Сантехникэ, электрэ-түхеэрэлгэнүүдые тодхоhоной hүүлээр штукатурщигууд болон шэрдэгшэд жанахуудые дабтажа сагаададаггүй. Бетонно хүдэлмэри хэхэдэ, автонасосой туhаламжаар сорго хоолойгоор бетоной холисо дабхар дээрэ гаргаха түргэ арга хаа хаанагүй хэрэглэдэгбди. Оньhожоруулгын экэжэ хэрэгсэлнүүдые манай барилгын объектнүүдтэ амжалтатайгаар нэбтэрүүлhэнэй hүүлээр «Бэдэрэлгэ» гэhэн бүлэг байгуулха бодол түрэhэн юм.

Мүнөө жэлдэ Онежскэ мүрэнэй эрье дээрэ баригдаhан байрын бүхы гэрнүүд болзорhоо урид тушаагдаа юм.

hУРГУУЛИИН РЕФОРМЫН АЛХАМУУД

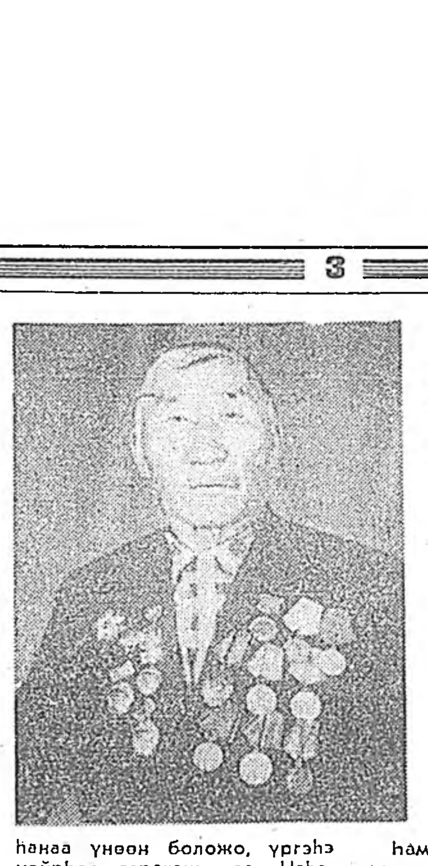
ШЯУЛЯЙ. hурагшын hүүлшынгээ даабари дүүргэн сасуу дисплейн экран дээрэ «Үээhэнөө дабтаха хэрэгтэй» гэhэн мүр бии болоодхино. Кнопко дарахадань, hурагша шэнэ даабари үгтэнэ.

Шяуляй хотын 13-дахи дунда hургуулида
шээлнүүдтээ ЭВМ
болонхой, Тус
республика дотор
рүүшүүлэй тоодо
дорхойлгын техник
оньhо мэргэн
хангагдаhан юм, Ш
«Нуклон» гэhэн
лектив тэрэниие
туhалаа. Физикын
кын талаар дурим
да хадуулагдан
хүдэлмэри үнгэрг
даабаринуудые
гаа. Үхибүүдтэ
зохёогдоhон заабар
hо мэргэн
хүдэлхэдэнь туhа
нэгэ мүнэн бүхы
дэлхэ аргатай боло

— hурагшад
шада» түргөөр да
нэй даабаринууд
сотойгоор дүү
най дүй дүршэ
гээд математи
Рафаэль хэлэнэ
зарим темэнүүдэй
hон программ
тодорхойлхо техни
арга боломжонууд
лэнэгүй. Бүхы
нүүдые байгуу
Тиихэдээ бидэ
hайжаруулха ар
hэмди. Тиимэhээ
туhаламжа хүл

ТҮРЭЛ НЮТАГТАА ТҮБХИНЭНХЭЙНҮҮД

ОЧЕРК

...ев гэшэ нютагтань тогтоhон колхоздо орожо, хамтын ажалтай хуби заяагаа холбобо.

— Цырен-Доржи Дашиевич, холхоздоо юу хэдэг байhанаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэгты,—гэбэб.

— Колхозоо бэхижүүлхэ гэжэ хүндэ ажал нуга даран ородог хүбүүд, басагадай дунда ябалсаhан лэ хүн гээшэб. Хүдэлмэриhөө зүрхэсэнгүй, даалгаhан лэ ажалыень hайнаар бүтээхэ гэжэ оролдон ябадаг hэн бэзэб. Хабартаа морин анзаhаар газар хахалжа, таряа тарилсахаш, зундаа паар хахалхаш. hайн моридтой даа, түсэбөө дүүргээд лэ ябагша hэм. Анзаhанай хойно бүхэли үдэр hалирhанаа гаргахадамнай, үдэрэй 40—50 модо ябагаар ябаhан болгошо бэлэй. Бүхы хабар, зун соо хэды модо ябагалагдадаг байгаа гээшэб? Тиихэдэ табан жэл соо үбэлдөө Хяагта Үдын-Байшан хоёр хотын хоорондо совет-монгол худалдаа наймаанай хамбы шэрэhэн хүм. Шаргада хүллэhэн дүрбэн морёор лэ хүндэ бараа хоёр тээшэнь шэрэгшэ бэлэйбди. Моридоо гамнажа үгсэлүүр газарта ябагалхаш. Уруудам газарта шаргадаа аhажа, хүлөө амаруулхаш даа.

— Та мал ажал дээрэ үрэ ехэтэйгээр хүдэлhэн суутай байдагта. Танай орден, медаль хайрануудай ажалайтнай амжалтые гэршэлнэ ха юм. Энээн тухайгаа хөөрэжэ hонирхуулыт,—гэжэ хандабаб.

— Наhатайшаг болохсдоо, Дымбрылма хүгшэнтэеэ эбэртэ мал харууhалаабди. Улаан сурбамнай олон hэн бэзэ. 25 жэл соо малшан ябагдаа. Колхоздоо магтаалтай ябаабди. Малай хэшэгтэ hала хүртөө гээшэбди,—дэрүүгээр тэрэ хөөрэнэ.

— Та юhэдэхи табан жэл соо жэл бүри социалис мүрысөөнэй удерник боложо шалгарhан тэмдэгүүдтэй байналта. Үндэр наhатайшаг болоhон үетнай байгаа. Баhал эбэртэ мал дээрэ ажаллаа гүт?—гэжэ асуубаб.

— Үгы. Амаралтада гарахынгаа урда адуушан болоhон байгааб. Адуумнай үдэжэ намайгаа ехэ үргэhэн юм. Амаралтада гарахадам, залуушуул намайе халажа, адуушан боложо орооо даа. «Мүртөө ороторнь, залуушуулые захадажа дахуулан hургыт» гэжэ совхозойнгоо ударидагшадай hэшхэлээрээ хэлэхэдэ, би зүбшөөгөө hэнби. Тэрэ адуушан хүбүүдни ажалдаа ехэ дуратай, ажалша бэрхэ хүбүүд байшоо. Тэдэ хүбүүдээрээ тон тааража хүдэлөөд, жэл бүри ударник гүүлэдэг ябаабди. Минии шадалаараа ябалсахые харахадаа, хүтэлбэрилэгшэднай үргөө юм бэзэ. Хүбүүдhээшье hалаха дурамгүй, табан жэлэй дүүрэтэр ябааб даа. hүүлэйнь хоёр жэл үлүүтэй саг соо унага даагадые хараа. 210-аад түл ехэ болгожо тушаагааб. Тэдэ түл бээ хүсэжэ, мүнөө дүрбэн азарга адуунай ехэнхи хуби боложо, үдэжэ ябанал даа. Минии удхалсэhэн hүрэг адуун гэжэ hанан, хаража ябахада, сэдьхэлдэ зохид шэнги байдаг лэ,—гэжэ ветеран урмашана.

— Зүб даа. hайн ажалай дүн тиимэ ха юм. Та ажалаар хүртэhэн хайрануудайнгаа, хажуугаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ордентой, «Дайшалхы габьягай түлөө» медальтай байнат. Хаана ямар фронтдо дайнда хабаадаа гээшэбта?—гэжэ hонирхобоб.

— Халхын-Голой тулалдаан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн намайе буруугай бэлшээриhээ гаргаhан юм гээшэ. Халхын-Голдо удаан бэшэшье hаа, шанга тулалдаанда хабаадаа hэм. Ленинград хото хамгаалалсажа, 1942—1943 онуудта ябаад, хүндөөр шархатажа, зургаан hара соо олон хотонуудаар аргаламжада ябажа, бэрхэ аргашадай оролдолгын ашаар эдэгэжэ hайжараад, дайнай дүүрэтэр сэрэгэй ажалай хубида албаа үргэлжэлүүлжэ ябагдаа hэн, —гэжэ тэрэмни нам-нам хөөрэбэ.

— Гоё намтар байна даа. Дайнайшье, ажалайшье тэгшэ хайратай хүн үсөөн ушардаг. Цырен-Доржи Дашиевич, та гэр бүлэ тухайгаа хөөрэжэ үгэгты. Хэды хүүгэдтэй гээшэбта?

— Хонхо, бүхэ — гурбан эрдэниин тоогоор түгэс,—гээд, шарайнь улам hайханаар малайн гэрэлтэжэ hууба.

Гурбан хүбүүтэйб, гурбан басагатайб гэбэ гэжэ ойлгоhон би баhал баярлажа:

— Үнэр баян хүн байнат. Хүбүүд, басагадтнай хаана хүдэлнэб, ямар мэргэжэлтэйнүүд бэ?—гэжэ баhал асуудал табибаб.

— Зургаан үхибүүдни булта тоонто нютагтаа, түрэл совхоздоо хүдэлдэг. Булта гэр мал болонхой, hанаа зобоохо юумэ үгы. 12 ашанартайб, зээнэртэйб.

— hайхан даа. Бултадаа буурал абынгаа бууса дээрэ үтэг шэбхыётнай үргэдхэн эдлэжэ байдаг ха юм даа,—гэнэб.

— Тиимэ. Ким хүбүүн эбэртэ мал ажал дээрэ хүдэлдэг. Шагдаржаб — механик, Жамсаран — hургуулидаа багша. Ехэ басаган Ольга—дунда hургуулиингаа директор. Дулма—хүүгэдэй яслиие даагша. Дарима басаган—совхозойнгоо ахалагша агроном.

— Ёhотойл ехэ үгай Гармаевтан болоо байнат. Үхибүүдэйтнай булта түрэл нютагтаа хүдэлхэнь гоё байна,—гэжэ би бахархакаб.

— Тиимэл hаа, hайн байгаа. Би өөрөө 1939 ондо Коммунис партиин гэшүүн боложо ороо hэм... Нэгэтэш зэмэлүүлжэ үзөөгүйб. Үхибүүдни баhал тиимэ ябаhай даа гэжэ сэдьхэлдээ бодожо ябаа бэзэб. Булта үхибүүдни нюдэн дээрэм тойроод ажаллажа байhан хадань нэгэнэйньшье ажалдаа булиигдажа ябахыю хараа hаа, hанаа үнөөн боложо, үргэhэ нойрhоо гарахаш даа. Наhатай болохо бүри сэдьхэл зөөлэн болошодог байна. hургуулиинхид уулзалгада урижа абаашаад, урданай юумэ, фронтын ушарнууд тухай олон табые hонирхон асууха. Хөөрэжэ hуутараа, уяраад уйладаг болоходом, юумэ ехээр асуухаа болёо агша,—гээд, нюдэнэйнгөө нулимсые сагаан пулаадаараа аршаба.

— Та ёhотойл тэгшэ баян, үнэр hуудалтай байнат. Танай үнгэрэгшэ үдэр хэлэhэн онтохон шэнги хөөрөөе би ехэ hонирхооб. Та хүнэй hургаал абама юумэ хэлэдэг байнат. Таниие үльгэршэн гэжэ хэлэхээр байна. Нэгэ жаахан үгүүлэл мүнөө намда хэлэжэ үгэгты,—гэжэ гуйбаб.

— Үльгэр гэжэрхихээр юун байхаб даа. Хүнэй ажабайдалда болоhон hонин ушар лэ дамжуулагдаа бээз. hонирхоо хадатнай, хөөрэхэдэ яахаб. Амаржа байhан манда саг байна бшуу,—гэжэ нүгөөдэмни hууриия заhаадхиба.

—Зүб. Эхилэгты, хүлеэнэб. — гэбэб.

—Манай Шулуунай саадахи нютаг гээшэ хэр угhаа бэрхэ, уран алташа мүнгэшэ дархашуулаараа суурхадаг байhан юм гээшэ. Урда сагта ааб даа. Саянай боорьдохи баян хүн басагаяа хадамда үгэхэ болоод байхадаа, басаганайнгаа заhал зүүдхэл дархалуулхаяа залуу дарханиие манай нютагhаа абаашаа hэн ха. Хадамда гараха басаганиинь дархан хүбүүнhээ нэгэ наhа эгэшэ, сэбэршье, ажалшашье хүүхэн байба. Хүбүүн үнэн шадабарияа гаргажа, бүхы зүүдхэлыень дархалаа ха. Бугааг, бэhэлиг дархалхадаа, гарыень хэмжэдэг hэн бээз. Зүбшэхэшье зүйл гарадаг байгаа. hүүлэй hүүлдэ дархан хүбүүн басаган хоёр бэе бэедээ дурлалсажа, hайн болошобо ха.

Хахад hара болоод, түрын наярха гэжэ байхада, тэдэ хоёр хүлhэндөө тааруулжа, зарим зүүдхэлээ абаад, тэрьелшэбэл даа. Нютагаашье ерээгүй. Ойдо байра түхеэрээд, агнуури хэжэ, hамар сохижо жэл соо байгаа. Тайга баргадаа hэн гү даа? Хэн тэдэниие олохо гээшэб? Хойноhоонь мүрдэжэ, нютаг руунь ерэhэн сортоотой бүлэг хүнүүдые: «Хүбүүемнай урижа абаашаhан аад, хаана хээбта? Хүбүүемнай асарагты!» гэжэ хүбүүнэй түрэлхид, нютагай зон нютагаараа нэхээ ха. Басаганай түрэлхид дахин нэхэжэ ерээгүй. Басаганшье түрхэмүүшэлээгүй. Тэдэ хоёр залуушуул эбтэй hайн бүлэ боложо, хэдэн жэл соо ажаhууба. Гансал тэдэнэй сэдьхэл зобоохо юумэ гэхэдэ, үхибүүтэй болоогүй. Энээндээ hамганиинь бүришье ехээр гутадаг болобо. Нүхэрөө хайрлажа: «Түрэлхидhөө үхибүү үргэжэ абая»,— гэжэ хүбүүнэй хэлэхэдэ, hамганиинь тархяа hэжэржэ: «Үгы, Ши бэлигтэй, бэрхэ хүн гээшэш. Угыеш залгаха түрэhэн хүбүүншни хэрэгтэй байгаа. Ши хүбүүтэй болохо хүнши. Түрөөгүй би зэмэтэйб. Ши минии үгэ дуула. Залуу дээрээ ондоо hамга аба. Би эгэшэтнай шэнгеэр туhалхаб,— гэдэг болобо.

hамганайнгаа бүри ехээр гажархада, хүбүүн ехэтэ хайрладаг болобо. Нэгэ үдэшэ hамганиинь үбгэндөө басага зууршалжа: «Зүүн айлаймнай хонишон басаган ухаатай, ажалша, нарин басаган байна. Тэрээндэ ошожо, дурадхал оруулаад, hамган болгожо аба», —гэбэ.

Үбгэниинь hамганайнгаа үгөөр ошожо, тэрэ басаганда дурадхал хэбэ. Тиихэдэнь басаган дүтэ үзэнгүй: «Намаар наада бү хэгты! Танай hамганда хараалгахаа таниие дахажа ошохо гүб?»—гэжэ намнаба. Үбгэниинь hамгандаа ерэжэ, басаганай ерсаhые дуулгаба.

Тэрэ дороо hамганиинь тэрээндэ гүйлгэжэ ошоод: «Ши минии үбгэниие юундэ гоообши? Би голонгүй, аяар Түнхэнhөө ерэhэн хүм. Би хүбүү түрэхэ золгүйб. Ши үхибүү түрэжэ, бултыемнай баярлуулхаш. Би эхэтнай гү, али эгэшэтнай шэнгеэр байхаб. Хүн зон ехэ hамганиинь гэлсээшье hаа, гэлсүүжэ, намда хамаагүй. Минии hанал эндүүгүй гэжэ бата найданам. Зүб hанал илаха! — гээд, дүрөө, алтан бэhэлигээ бэлэг болгон зүүлгээд: —Үбгэмни үдэшэ ерэхэ. Ши ошолдоорой»,—гэбэ. hаналаа бэелүүлжэ, тэдэ хоёроо айл болгожо түбхинүүлбэ ха. Тэрэ залуу hамганиинь жэл бүри хээлитэй боложо, гурбан hайхан хүбүү хойно хойноhоонь түрэбэ. Тэдэ хүбүүдыень ехэ hамган аргагүй оролдолго гаргажа hайханаар үргэлсэжэ, хүл дээрэнь гаргалсаад байхадаа: «Нэгэ хүбүүгээ бүлэhөө таhалжа, үри хэжэ ябахыем, намдаа үгэжэ хайрлыт. hайханаар үргэжэ үри хэхэлби»,—гэжэ эрибэ ха. «Хэлсээн юун байхаб? Дуратай хүбүүгээ абагты»,— гэбэд. «Абари занга мэдүүлhэн ехэ хүбүүдтнай тантаяа байг даа»,—гээд, бага хүбүүёнь сэдьхэлээ халяан, баярлан абажа, өөрынгөө нэрэдэ оруулаад, ондоо нютаг ошожо, амяараа үрхэтэ боложо түбхиноод, хүбүүгээ hурган хүмүүжүүлэн, гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэhэн юм. Хүбүүниинь ехэ болоходоо, суутай уран дархан боложо, үргэhэн эхэеэ баярлуулжа, нэрыень нэрлүүлжэ, эжыгээ hайханаар үргэhэн байгаа. Нютагай зон эхыень сэсэн эхэнэр гэжэ магтан суурхуулhан байгаа,—гээд, үбгэжөөл хөөрөөгөө дүүргэбэ.

— Ехэл удхатай юумэ хөөрэбэт. hонирхожо шагнабаб. Би тан тухай очерк бэшэхэ хүсэлдэ абтаад байнам,—гээ бэлэйб.

Цокто НОМТОЕВ.

«ЭНЭЭНЭЙ ТҮЛӨӨ ҮШӨӨЛ ХҮДЭЛМӨӨР»

(ҮЙЛЭДБЭРИ ДЭЭРЭ ЗАЛУУ ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ ТУhАЛДАГ ТУХАЙ)

Электрик мэргэжэлтэй, 23 наhатай Сандагийн Бямбадорж Улаан-Баатар хотын 4-дэхи теплоэлектростанци руу анха түрүүшынхеэ ерэхэдээ, бага сага зүрхэ алдаа бэлэй. Ниислэлэй энергетическэ гигант өөрынгөө үргэн ехэ хэм хэмжээгээрээ, томонууд олон ондоо түхеэрэлгэнүүдээрээ тэрэниие гайхуулаа hэн. Гэбэшье Бямбадорж зүрхэ алдаhан хэбэр тиихэдэ үзүүлээгүй. Техникумдэ hуража дүүргэhэн, сэрэгэй алба гараhан залуу хүбүүн өөрыгөө юумэ үзэhэн хүмби гэжэ тоолодог байгаа. Тиихэдэ 1984 оной зун байhан юм.

Харин мүнөө, хоёр жэлэй үнгэрhэн хойно, дүрбэдэхи разрядтай электрик-заhабарилагша Сандагийн Бямбадорж ТЭЦ-эй эрхим мэргэжэлтэдэй тоодо оронхой. Заhабарилагшын юрын бэшэ мэргэжэлые хоёр жэлэй туршада тэрэ иимэ амжалтатайгаар яагаад эдлээб, ажал хэрэгтэ иимэ түргэнөөр яажа hураа хаб?

— Нюуса байхагүй,—гэжэ Бямбадорж хэлэнэ.—Манай инженер Гарма намда юрэл туhалаа. Тэрэ минии hурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Мүнөө үеын орёо нарин техникээр хангагдаhан ТЭЦ-дэ дүршэлөөр баян аха нүхэдэй туhаламжа дэмжэлгэгүйгөөр залуу хүдэлмэришэдэй түрүүшын үедэ ядалдахань лабтай. Тиимэhээ аха нүхэднай өөhэдынгөө арга шадабариин нюусануудые бидэндэ тодорхойгоор тайлбаридаг, мэргэжэлэйнгээ болон ажабайдалайнгаа дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэдэг заншалтай. Эндэhээ уламжалан, сэхыень хэлэхэдэ, инженер Гарма «гарыем ганзагада, хүлыем дүрөөдэ хүргөө». Тэрэнэй ашаа туhаар би өөрынгөө хүсэ шадал, арга боломжонуудые мэдэрэн ойлгооб. Энэ хэдээ, минии hанахада, гол шухала зүйл мүн.

Инженер Ядмагийн Гарма Харьковай политехническэ институт 1968 ондо дүүргэhэн юм. 4-дэхи ТЭЦ-эй бии болгогдоhон сагhаа эндэ хүдэлнэ.

— Залуушуулые hурган хүмүүжүүлгэ аша туhатайшье, хэрэгтэйшье хэрэг байна,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ. —Залуу хүдэлмэришэнэй ажал хэрэгтээ хэр түргэнөөр дадал, тоти болоhонhоо үйлэдбэриин ургалта, тэрэнэй шанар, ашаг үрэ дулдыдана бшуу. hурган хүмүүжүүлгын хүдэлөөн экономическа талаараашье аша үрэтэй. Тиимэhээ залуу кадрнуудые hургалгын болзорой богони аад, үрэ ехэтэй байхын тулада манай предприяти ехэ анхарал оролдолго гаргана.

— Танда hурган хүмүүжүүлгэ ямараар эмхидхэгдэнхэйб?

— Хоёр зуу шахуу дүршэлтэй хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ кадрнуудhаа бүридэhэн hурган хүмүүжүүлэгшэдэй совет 4-дэхи ТЭЦ-дэ хүдэлдэг. Залуу хүдэлмэришэдэй бэлэдхэл болон мэргэжэл хараадаа абтажа, hурган хүмүүжүүлэгшын хүтэлбэри доро жэлэй, хахад жэлэй стажировко тогтоогдодог. Түрүүшын hарануудта залуу хүдэлмэришэн hурагшын үүргэ дүүргэдэг: үйлэдбэриин процессүүдтэй танилсажа, түхеэрэлгэнүүдые шэнжэлжэ, бэеэ даагаад хүдэлхэ арга шадабаритай болоно. Нэгэ хэды сагай үнгэрhэн хойно hурагшынгаа ондоо хүнэй туhаламжагүйгөөр хүдэлмэри хэхэ шадабаритай болоо гэжэ hурган хүмүүжүүлэгшын тобшолходо, тэрэнь мэргэжэлэй шалгалтануудые тушаадаг. Хэрбээ залуу хүдэлмэришэдэй туршалгануудаа амжалтатайгаар дабабал, hурган хүмүүжүүлэгшэдэй совет тэрэниие бэеэ дааhан ажалда хүдэлхыень зүүршэлдэг байна. Иимэ шалгалтанууд дээрэ урагшагүйдэхэ ушарнуудшье гарадаг. Тиихэдэнь, хүдэлмэришэнэй стажировкын болзор hунаагдадаг гү, али бүри юрын хүнгэн ажалда орохо, мүн мэргэжэлээшье hэлгэхэ мэтын хэмжээн абтадаг юм. Бүри тад ондоо юумэнүүд мүн лэ болохо. Шалгалта дээрэ эрхим эрдэм мэдэсэ, түгэс арга шадабари харуулагшад hурган хүмүүжүүлэгшэдэй штадта оруулагдажа, шэнэ хүдэлмэришэдтэ шеф ёhоор туhалжа байхаар даалгабари тэрээндэ үгэтэдэг гээшэ.

— hурган хүмүүжүүлэгшэдэй залуу хүдэлмэришэдтэ ехэ аша туhатай байhаниинь элитэ. Энэнь hурган хүмүүжүүлэгшэдтэ өөhэдтэнь юу үгэнэб?

— Хажуудаа байhан хүн зондо аша туhатай байха гэhэн хүсэл хүн бүхэндэ хабаатай гэжэ hананаб. «hурган хүмүүжүүлэгшэ-залуу хүдэлмэришэн» гэhэн гуримаар суг ажаллагшадтай гайхалтай hонин юумэнүүд болодог. hурган хүмүүжүүлгэ ганса минии залуу нүхэрые бэшэ, мүн өөрыемшье хүмүүжүүлгэ ха юм. Шамайе ажалай түрүү гэжэ залуу хүдэлмэришэдэй хаража байхада, өөрыгөө нилээд өөдэн татанаш. Юрэл хүн өөрөө амжалта туйлаха гэжэ хүсэлтэй гээшэ ааб даа. Харин ондоо хүндэ туhалжа, тэрэнэй түлөө hанаагаа зобожо байхадаа, тэрэ хүнэй урагшалгагүйдэлгэ ба амжалтануудые өөрынхиhөө үлүүгээр hанадаг болоношь. Гайхалтайл мэдэрэл даа! Энээнэй түлөө үшөөл хүдэлмөөр байна. hурган хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлөөн социализмын үедэ хамтын ажалаар бии болгогдонхой. Хамтын амжалтада туhа хүргэлгэ болон hанаа табилга тухай «техническэ» хэлээр хэлэбэл, энэ хадаа иимэ ажалай байгуулалгын тулганууд гэжэ.

Инженер Гарма зүб хэлэнэ. Социалис обществодо хүн зоной харилсаа холбооe харуулhан hурган хүмүүжүүлгэ хадаа Монгол орондо мэргэжэлэй кадрнуудые бэлдэлгын аша үрэтэй түхэл маяг болоо. Мүнөө энэ хүдэлөөндэ 30 мянга гаран ажалай түрүүшүүл, ветеранууд хабаадалсажа, өөhэдынгөө баян дүй дүршэлые хэдэн арбаад мянган хүбүүд, басагадта дамжуулна. hурган хүмүүжүүлэгшэдэй hургуулинуудые эмхидхэдэг, тэдэниие тусхай номуудаар хангадаг, аша туhатай ба нэрэ хүндэтэй энэ хэрэгтэ бодото туhаламжа үзүүлдэг профсоюзууд тус хүдэлөөнэй бүри үргэдэн хүгжэлгэдэ бүри олон арга хурга олгоно бшуу.

С. БАЯР,
монгол журналист.
(Монголпресс—АПН).
Улаан-Баатар.

КАБУЛ. Эхэ ороноо бусажа байhан совет сэрэгшэдые, интернациональна туhаламжа үзүүлhэнэйнь түлөө халуун баяр баясхалан хүргэн, афган арад үдэшэнэ.

ТАСС-ай телефото.

СҮҮДЭЙ ЗАЛhАА

...ЮУЛТАЙ ...СТРОЛЬНУУД»

...хэнгүйгөөр хуушан хэрэгээ Улаан-Үдэдэ үргэлжэлүүлжэ ороо бшуу.

Тэрэ үйлсэдэ ябаhан эхэнэрнүүдые тогтоожо байлгаад, мэдэлшэ хүм, хуби заяаешни таажа үгэhүү гэжэ халдадаг байгаа. Бүхы ерээдүй тухайгаа тэрэнhээ «мэдэжэ абаха» гэжэ hонирхоhон зариман энэ эхэнэрэй мэхэдэ орожо, мүнгэ, алтаяа дуран соонь гаргажа үгэдэг байба ха.

Жэшээлхэдэ, 1986 оной январиин 15-да Волошина Павелтаяа Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжада эрхэтэн А. В. Тучинаhаа 328 түхэригэй зүүдхэлыень, апрелиин 18-да В. Васильеваhаа (БСХИ-гэй 2 курс) 450 түхэригэй hиихэ бэhэлиг хоёрыень 10 түхэригтэйнь, апрелиин 29-дэ автовокзалай хажууда эрхэтэн М. Г. Бадмажаповаhаа (хүүгэдэй поликлиникын медсестра) 1229 түхэриг 44 мүнгэнэй алтан зүүдхэлнүүдынь мэхэлжэ абаhан байна.

Энэ үедэнь тэрэнэй нүхэд Головацкий Гаманова хоёр хотын ондоо нэгэ газарта хүнүүдые баhал мэхэлжэ, үнэтэ зөөриень ходоро шобторо татажа ябаhан байгаа.

Эдэ хүнүүд эдэнэртэ яагаад мэхэлүүлдэг, юундэ этигэдэг байгаа гээшэб? Волошина тэдэниие үйлсэдэ тогтооходоо, иигэжэ үгэеэ эхилдэг байгаа: «Уйдхар гашуудалда, үбшэ зоболондо дарагдаад ябанаш. Тэрэнhээ хайшан гэжэ hалахыешни хэлэжэ үгэхэб, саашанхи ажабайдал тухайшни бүхы үнэниие хэлэхэб». Тиихэдэнь дээрэ дурдагдаhан нүхэд гайхажа, үнэншэшэнэ бшуу. Тэрэ эхэнэр худал хуурмаг аашаяа, хараха янзада, бүри ашагтай болгохын тулада хүнэй бэедээ зүүжэ ябаhан алтанай зүйл эрижэ абаад, шэбшээшэ болоhон бэеэрээ тэрэнииень саарhан соо орёогоод, 1—2 часай туршада ойронь хүрэжэ болохогүй гээд, хубсаhан соонь нюудаг байба ха. Шэбшүүлээшын 1—2 час болоод үнөөхиеэ абажа харахадань, хооhон саарhан байдаг байгаа. Эндэл эрхэтэн ухаа алдажа, милициин тапаг уруу шуумайгаа hааб даа. Мэдэхэдэнь бэhэлиг, hиихэшье, тэрэ эхэнэрыньшье үгы байгаа гүбэ.

Волошинагай мэхэ гохоёо гаргажа, эди шэдиеэ харуулжа байхада, Павел хүбүүн гүйжэ такси бараад, тэрэ хоёр hуужа, hэе орогүй арилшадаг байгаа бшуу.

Гэхэ зуура эрхэтэдэй милицидэ, хожомшье hаа, хандаhаниинь туhалаа гэхэ шухала. Милициин хүдэлмэрилэгшэдэй ашаар зэмэтэ нюурнуудай саашанхи аюултай «гастрольнуудта» эсэс табигдажа, тэдэнэр сүүдэй урда зогсоо ха юм.

Мүнөө үедэ Волошина РСФСР-эй Уголовно кодексын 210, 147-дохи статьягай 3-дахи хубиин үндэhөөр 3 жэл зургаан hараар, Головацкий РСФСР-эй Уголовно кодексын 17, 147-дохи статьягай 3-дахи хубиин үндэhөөр 3 жэлээр эрхэеэ хаhагдаа.

Үнэн юумэ хэзээдэшье иладаг. Зэбүүрхэмэ ябадал гаргаhан хүнүүд гэмээ амсаба гээшэ. Иигээд хэлээшэеэ дүүргээшье hаа дүүргэхэ байгаа.

Тиигэбэшье сүүдэй болохые шагнажа, зал соо hууhан хүнүүд эдэ эхэнэрнүүдэй үйлсэдэ дайралдаhан танигдаагүй, эрдэм бэшэгээршье тулюур барга харанхы мэхэшэндэ өөhэдөө зүүдхэлээ абаад, гартань барюулhые гайхажа ханаагүй байха. Хуби заяагаа уридшалан мэдэхэ, тэрэнээ «үзэлшэ» эхэнэрэй хүсөөр «хубилгажархиха» hэдэлгэ тэдэ эхэнэрнүүдтэ түрөө ха юм. Халагламаар лэ байна даа. Бидэ өөhэдөө хуби заяанайнгаа эзэд бэшэ зон гүбди?

Хара хүлhэеэ гаргажа олоhон тиимэ үнэтэ зүүдхэлнүүдээ иимэ бэлэхэнээр алдахаа байhандань мүн лэ гайхамаар бэшэ гү?

Н. КУЛИПАНОВА,
Улаан-Үдын Советскэ районой прокуророй ахамад туhалагша, юстициин младша советник.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

ҮНЭН БОДОЛ ИЛАН МАНДАХА ЁhОТОЙ

Дэлхэй дээрэ тохёолдожо байhан аюул ушагтай оршон байдалые hулаарулхын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдые шэнэ шатада гаргахын, ядерна дайнай аюулые усадхахын түлөө Советскэ Союз эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Үгэеэ ойлголсохо арга бии. Энээнэй тула дэлхэй дээрэ социалис оронуудта, капиталис гүрэнүүдтэ, хүгжэжэ байгаа оронуудта ажаhуудаг бүхы хүнүүд буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, ядерна зэбсэг хорихын ба тэрэниие усадхан үгы хэхын түлөө тэмсэхэ зэргэтэй гэжэ СССР тэмдэглэнэ. Рейкьявигта болоhон совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын дүнгүүдээр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэhэн пресс-конференци тушаа уласхоорондын олониитын hанал бодол ниимэл удхатай байна.

ВАРШАВА. hүүлэй үдэрнүүдтэ дэлхэйн олониитэ Рейкьявик тээшэ бүхы анхаралаа хандуулhан байгаа гэжэ «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Үйлэ хэрэгүүдэй уршагта аюулые зайсуулхын түлөө Советскэ Союзай үсэд нэтэрүү тэмсэл дэлхэйн олон миллион хүнүүдэй, тэрэ тоодо социализмда дурагүйшье хүнүүдэй зүгhөө hайшаагдана. Рейкьявигта хэлсээнүүдые баталха hэдэлгэдэ М. С. Горбачевой оруулhан хубита, уласхоорондын хэрэгүүдые hайжаруулхые оролдолго дэлхэйн хүн зоной зүгhөө СССР-эй эб найрамдалта политикые үргэнөөр дэмжүүлнэ. Имагтал США-гай гэмээр hайн тэшнээ хубилалтануудай хэгдээгүй байhаниинь халагламаар. Зүгөөр саашадаа хөөрэлдөөнүүдые хэхэ арга боломжонууд дүүрээгүй байhаар.

ПРАГА. Советскэ Союз үргэн ехэ, шухала удха шанартай хэлсээнүүдэй тодорхой проектнүүдтэйгээр Рейкьявигта ерээ гэжэ «Руде право» газетэ бэшэнэ. Тэрэ горитой буултануудые хэhэн, бүтэмжэтэй hайн политическэ хүсэл эрмэлзэл гаргаhан байна. Гэбэшье США-гай Президент түүхэтэ энэ арга боломжо хэрэглэхые хүсэбэгүй. Бэелүүлжэ байhан политикадаа США ээрхэн зонхилхо, хүсэ хэрэглэхэ hанаашалгануудhаа арсахые дурагүйдэбэ гэжэ американ делегациин Рейкьявигта бэелүүлhэн хараа бодол үшөө дахин элирхэйлэн гаршэлбэ.

БУДАПЕШТ. СССР-эй болон США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондохи хөөрэлдөөнэй бүтэмжэтэй hайн, ашаг үрэ ехэтэй байхынь тула Советскэ Союз бүхы юумэ хэбэ гэжэ «Непсабадшаг» газетэ тэмдэглэнэ. Уулзалга дээрэ хэлсээ баталхын аша туhада буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шэнэ совет дурадхалнууд оруулагдаhан байгаа. Стратегическэ буу зэбсэгүүдэй талаар хэлсээ баталха арга боломжын хоёр талада үгтөөшье hаань, США-гай захиргаанай гэм зэмээр баталагдабагүй. США-гай Президент замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые гаргаха түсэбүүдээ бэелүүлхые оролдон, энэ хэлсээе хойшо татаба.

СОФИ. Рейкьявигта болоhон уулзалга дээрэ СССР болон США гол шухала асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсохо аргатай байгаа. Гэбэшье американ президент энээндэ хорюул табиба гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. Вашингтоной хара амяа хараhан, хашаhан харшалhан хараа шэглэл хэды болотор үргэлжэлүүлэгдэхэ гээшэб? Пентагоной ядерна зонхилолгоhоо хохидохые хүсэдэггүй байhан табан түбиин арадуудай хүсэл эрмэлзэлhээ, ябуулганууд hаа ехэ, тон ехэ юумэн дулдыдана. Ямар юумэ hуhан шэлэхэ саг американ арадташье хүрэжэ ерэбэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь пресс-конференци дээрэ хэлэhэн тотомо, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ, гүнзэгы үндэhэ баримтатай үгэ соогоо мэдүүлбэ. Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэhээ ракетэнүүдые усадхан зайсуулха гү, али ядерна дайнай аюулhаа хосорон hалаха гү гэhэн асуудал табигдажа байна. Гурбадахи харгы зам байхагүйл.

ПЕКИН. СОИ гэжэ программаяа бэелүүлhэнэй үндэhөөр сэрэгэй булюу хүсэтэй боложо, уулзалгын үедэ үгэеэ ойлголсолгые буруу hүргэhэнэй ашаар лэ США hүүлшын минута болоторoo замбуулинай буу зэбсэг туршаха эрхэеэ эршэмтэйгээр хамгаалhан байгаа гэжэ М. С. Горбачев Рейкьявигта болоhон пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ гээд «Жэньминь жибао» газетэ бэшэнэ. Уулзалгын үедэ Советскэ Союз ехэ буултануудые хээ, гэбэшье США уулзалгада гар хооhон ерээ гэжэ М. С. Горбачев хэлэбэ гээд газетэ тэмдэглэнэ.

ВАШИНГТОН. «Вашингтон пост» газетын hанамжын ёhоор, тэрэнэй президент байха үедэ Р. Рейганэй үсэд хэдэр зан гадаадын политическэ ехэ асуудалые эгээл хүшэр хүндэ байдалда оруулhан байна. Ушар нимэhээ Сагаан байшангай эзэн юрын американецуудай хүсэл эрмэлзэлые, hанал бодолые хараада абаха ушартай юм. Совет-американ уулзалгын үрэ дүн «одото дайнай» программада мүнгэ hомололгые бага болгохо арга олгохо байгаа гэжэ газетэ бэшэнэ.

«Одото дайнай» программые уймар тэнэгээр баримталан бэелүүлhэнhээ уламжалан, буу зэбсэгүүдые хинаха, хэлсээ баталха аргаяа алдаба гэжэ оронойнгоо, мүн гадаадын гүрэнүүдэй Сагаан байшангые буруушаан шүүмжэлжэ байhые бууруулхые Р. Рейган ехэтэ хүсэбэ гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ тэмдэглэнэ. СОИ хадаа буу зэбсэгүүдые хинаха асуудалые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ бэрхэшээл ушаруулба гэжэ газетэ мэдээсэнэ. Советскэ Союз энэ талаар политическэ булюу байдал туйлаhан байгаа.

«Одото дайнда» бэлдэхэ программаяа бэелүүлхын орондо ядерна буу зэбсэгүүдые хорооха тухай хөөрэлдөөнүүдые хэхэ шухала гэжэ американецуудай 53 процентнь hанамжаяа мэдүүлээ гээд «Нью-Йорк таймс» газетэтэй хамта олониитын дунда хэгдэhэн асуулта элирхэйлhэн байна гэжэ Си-би-эс гэдэг телекомпани мэдээсэнэ. Рейкьявигта болоhон уулзалгын үедэ хоёр агууехэ гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүхы асуудалнуудые тон юрын аргаар шиидхэжэ шадаха байгаа hаань, «одото дайнай» программаhаа уламжалан, хөөрэлдөөнүүд мухардашаhан байна. Тэрэниие байгуулха хүдэлмэрээ хизаарлалгагүйгөөр бэелүүлхые хүсэнэбди гэжэ Р. Рейган мэдүүлбэ.

ПАРИЖ. Совет хүтэлбэрилэгшэ болон США-гай президентын хоорондо болоhон уулзалга юрэнхы дээрээ hайн ушар баримта болоно гэжэ Францын премьер-министр Ж. Ширак хэлээ. Гэбэшье американ «стратегическэ оборонно үүсхэл» гэдэгые хоёр талын ондо ондоогоор сэгнэдэг байhан ушар совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ эсэсэй үрэ дүнгүүдые үгэбэгүй. СССР болон США-гай хоорондохи гүнзэгы ехэ илгаануудай эшэ үндэhэн болохо энэ орёо асуудалые саашадаашье зүбшэн хэлсэхэ шухала. Энэ талаар хэгдэhэн али бүхы эдэбхи үүсхэлые Франци дэмжэнэ.

БОНН. «Түүхэтэ удха шанартай хэлсээндэ гар табигдахань гэжэ hанахаар болоод байтараа, буруу hүрэбэ»,— гэжэ бундестагтахи СДПГ-гэй бүлэглэлэй түрүүлэгшэ Г. Й. Фогель ДПА агентствэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

Орон доторнай тодхогдон табигдаhан американ «Першингнүүдые», далита ракетэнүүдые гаргаха шухала, «одото дайнай» американ программые бэелүүлгэдэ хабаадалгаhаа ФРГ арсаха ёhотой гэжэ ФРГ-гэй эб найрамдалай тала баригшадай залан хүтэлбэрилгын комитедэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

«ХҮХЫН ДАЛЬБАРАА» ГЭЖЭ БЭШЭГ ТУШАА

«ХҮНЭЙ ҮХИБҮҮ ШОО БУ ҮЗЭ...»

УРДАНДАА айл зон айлааран, хотон зон хотоноороо үхибүүдые хүмүүжүүлдэг байһан юм гэжэ минии эжы хэлэжэ һуудаг байлэй. Аха заха зонһоо залуушуул угаа түбэгшеэдэг байгаа. Залуушуулые гүримтэйгээр һургаха эрилтын ехэ дээгүүр табигдадаг байһаншье һаа: «Үритэ хүн хүнэй үхибүү. шоо бү үзэ, бэетэ хүн хүниие даран бү хэлэ» гэһэн һургаал байһан гээшэ.

Үнэхөөрөөшье, өөрынгөө үри бэеын ямаршье ябадалтайе хүсэд мэдэжэг аад лэ, хүнэй үхибүүдые абаһаар шобто харадаг, хоб хошо тарааха һэдэбтэйшүүл дайралдадаг даа.

Нэгэтэ «Комсомольская правда» газетэдэ толилогдоһон «Хүхын дальбараа» гэжэ статья басагамни уншажа үгэһэн байгаа. Һүүлдэнь харaһамни. тэрэмни оршуулагдаад, «Буряад үнэндэ» барлагдашоод ябаа.

Юрэдөө. Владислав Владиславович гэжэ өөрыгөө нэрлэгшэ тэрэ хүбүүн нэгэ бүлын лэ үри бэе ха юм даа. Эхэ, эсэгэнь үлүүсэ ехээр эрхэлүүлжэ, хүбүүгээ зоргоорнь орхижорхиһон байгаа гээшэ ааб даа.

Би өөрөөшье хүбүүтэйб, басагадтайб, зээнэртэйб, ашанартайб. Хэнэйшье үри бэе һайн ябаһай, муу ааша бү гаргаһай гэжэ сэдьхэжэ һуугшаб.

Минии үетэнэй залуу наһан хүшэр сагта тудаа. Шэтын областиин Хёлгын районой Дүхэриг нютагта эдир наһамни үнгэрөө юм. 16-тай болоодүй ябахадамни, дайн эхилжэ, һургууляа орхёод, сэрэгтэ мордоһон аха эсэгэнэрээ халажа хүдэлхэ саг тудаа бэлэй. Дайн лэ түргэн дүүрэһэй, дайсан бута сохигдоһой гэһэн гансахан бодолдо эзэлэгдэжэ, үдэр һүнигүй ажал хэжэ ябахадаа, муу һанаан. өөрыгөө гамнаха сэдьхэл тархидамнай орогшогүй һэн.

Хэрбээ гэнтэ мүнөө Эхэ оронойнгоо бэрхэшээлтэ сагай тудаашье һаа, тэрэзэхэн «хүхын дальбараа» гэжэ нэрлэгдэһэн Владислав Владиславович шэнги хүбүүн яаха болоноб? Мэдэнэгүйб даа. Хөрөөд наһандаа түлэз хажалха шадахагүй хүбүүн манай үе сагта байгаагүйл ёһотой гэжэ һананаб. Шадахашьегүй һаа, шададаг болохо гэжэ оролдохо байгаа.

Манай хүбүүн арбан класс дүүргэжэ тракторист болоод худэлжэ байтараа, сэрэгэй албанда ошожо ерээд, тэрэл мэргэжэлээрээ һайн худэлжэ ябаа. Хүндэлэлэй грамотануудташье хүртэдэг байгаа. Мүнөө БАМ-да худэлнэ. Тиигэзшье һаань, муугаар ажаллаһан, ажал һэлгэбэн гэжэ эсэгэмнай зэмэлжэ һуугша һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ябаһан хүн хадаа Цырен Чимитович нүхэрни ганса хүбүүндээ эрилтэ табиха, зэмэлхэ эрхэтэй байһан ааб даа.

Дайнда «оложо» ерэһэн шархань һүжэржэ, үнгэрөөшэ нажарай һүүлшын һарада нүхэрни наһа бараа. 40 гаран жэлэй саана тудаһан һомон нүхэрыем һалгааба гэжэ һанахадаа, досоо хүндэ байдаг.

— Эсэгын ганса хүбүүн гээшэш. Нэрыешни нэрлүүлжэ, угыень хүбүүдшни залгажа ябаха. Һайнаар яба, нүхэр! — гэжэ хүбүүндээ ойлгуулаа һэмби.

Би өөрөө эрдэм үзэһэн хүн бэшэб. Тиигээшье һаа, ажал гээшэ амидаралай үндэһэн, амидын жаргал гэжэ ойлгожо абанхайб. Юуб гэхэдэ, бүхы наһаараа шудалһан эрдэмни — ажал.

Ехэ басагамни — багша. Һаяхан пединститут дүүргэжэ, дээдэ эрдэмтэй болоо.

— Олоһон эрдэмээ урдаа барьяад, һали-һули ажаллаха болоо һааш, үзэһэн номойшни үнэ тэрэ гээшэ. Һайнаар лэ хүдэлэ. Хүнэй үринэрые һайнаар. оромтойгоор лэ һурга,—гэжэ басагандаа эсэгэмнайшье хэлээ һэн, бишье даган дууряагаа һэнби.

Үхибүүнэй мэдээ орохоһоо хойшо энээниие ойлгуулха ёһотой гэжэ һанаһаб. Минии бишыхан байхада. нэгэ хошонгууша үбгэн манай нютагаар ябадаг юм һэн. Нэгэтэ манайда ороод, намайе допрособо гэшээ:

— Абашни хаанаб?
— Ажалдаа,—гээб.
— Эжышни хаанаб?
— Үнеэндээ.

Хожомынь намайе харахаар лэ, тэрэ үбгэн ингэжэ намайе гасаалдаг болоо һэн:

Абань · ажалдаа,
Эжынь —
Үнеэндээ,
Үхининь
Гуламтаа харанхай...

Тиихэдэнь би ехэл хороо бусалдаг һэнби. Мүнөө һанахадам, манайхиниие ажалша бүлэ гэжэ үбгэжөөл бахархаһан байгаа ха. Манай эсэгэ үнэхөөрөөшье, ажалша үбгэн байгаа. Минии залхууржа, ажалһаа хулжажа ябаһыень һанадаггүйб. Эжымнайшье баһал ажалша хүн байгаа.

Хэрбээ түрэлхидэйнгөө ажалда дуратай, ажалша хүнүүд тухай һайханаар хэлэдэг, жэшээ болгон дурдадаг байгаа һаа, үхибүүдынь мүн лэ тиимэ шэнжэ шанартай байхал даа.

Эсэгэ һайнтай
хүбүүн бэрхэ,
Эхэ һайнтай
басаган бэрхэ,

гэжэ арад зон дэмы хэлсэдэггүй. Газетын статья соо хэлэгдээшэ хүбүүнэй гэртэхиниие таниха бэшэ хадаа ямар зон байһыень мэдэхын аргагүй. Зүгөөр бэлээр олзо олодог, ажал гээшые, ажалша хүнүүдые хүндэлдэггүй хүнүүд байгаагүй юм аа гү гэжэ юундэшьеб һанаандам ороно. Юрын ажалша бүлэдэ «хүхын дальбараанууд» дэгжэхэгүйл даа!

Д. ГОМБОЕВА,
ажалай ветеран.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- ⊙ Ажалай ветеранай үгэ.
- ⊙ Москвада тоособо.
- ⊙ Монгол поэдэй шүлэгүүдһээ.
- ⊙ Будамшуу туһалаа.
- ⊙ Үмөөрхэ бэшэ, харин тэмсэхэ.

АГУУ МОСКВАДА АЛЬГА ТАШУУЛ[...]

БАЙГША оной октябрийн 10-да Союзуудай байшангай Колонно зал соо СССР-эй арадай артист, Социалис Ажалай Герой Баудоржи Базарович Ямпиловай авторска концерт болоһон байна. Нэн түрүүн симфоническа зохёолнууд гүйсэдхэгдээ. Нэрэлбэл, «Эхэ орон» гэжэ поэмэ, «Симфоническа хатарнууд» гэжэ сюитэ, «Һайндэрэй аялгуунууд» гэжэ увертюро, «Шэнхинээтэ нарһад» (үгэнь Н. Дамдиновай) гэжэ оратори гүйсэдхэгдэһэн байна.

Арадай артистын зохёолһоо оперо арийнуд концертын программада оруулагдаа. СССР-эй арадай артистнууд К. Базарсадаев, Д. Дашиев, РСФСР-эй габьяата артист Борис Добрин (Москва), Буряадай АССР-эй арадай артист, уласхоорондын шангуудай лауреат Г. Шойдагбаева, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд С. Дашицыренова, Б. Бороев гэгшэд аринуудые эрхим һайнаар гүйсэдхэбэ.

Москвагай мэдээжэ коллективүүд энэ концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Онсолбол, СССР-эй Гүрэнэй симфоническа оркестр, СССР-эй арадай артист, профессор Юрий Симоновой хүтэлбэри доро гол зохёолнуудые гүйсэдхээ юм. Тиихэдэ Москвагай залуушуулай ба студентнэрэй хоор хабаадаалса. Уран һайханайнь хүтэлбэрилэгшэ — СССР-эй арадай артист, профессор Б. Тевлен.

Концертдэ ерэгшэд Баудоржи Базарович Ямпиловые тон халуунаар угтаһан, нэрьемэ альга ташалгаар талархалаа мэдүүлһэн, сэсэгэй баглаануудые барюулһан байна.

Удаадахи үдэрынь — октябриин 11-дэ Композиторнуудай бүхэсоюзна байшангай Ехэ зал соо Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной тоосоото концерт болоо. «Дондок Улзытуевай дурасхаалда» гэжэ минии бэшэһэн хүбшэргэйтэ инструментнүүд дээрэ гүйсэдхэгдэхэ квартет, залуу буряад композитор Вадим Юшинэй скрипкын ба фортепианын соната [...] Гүйсэдхэгшэдынь [...] гай артистнууд [...]

Гадна Б. Ям[...] туевай, Б. [...] А. Андреевэй, [...] вэй, бусадай [...] нүүд, романсну[...] мүн лэ концерт[...] мада горитой [...] Буряадай [...] тэдэниие гүйсэд[...] дай АССР-эй [...] дуушадай бүхэсою[...] сын дипломантка [...] ховоин концерт[...] гаа.

Ю. [...]
Буряад[...]
искусства[...]
ажал [...]

АЛТАН ГУБИИН УНАГАН

Алтан губиин унаган
Агтын һайнинь байдаг даа.
Абань хурдан хүлэг лэ,
Ардагай һайнинь бэлэй даа.
Шарал губиин унаган
Шандааһа һайнинь байдаг даа.
Үргэн талын малшадай
Үнэн нүхэрынь бэлэй даа.

Агтые шэлэжэ гээл һаа,
Алтан губидам ошоорой.
Амаргатай ушарха гээл һаа,
Адаглан тэндэ золгоорой.
Эрмэг хурса туруутайе
Эндэһээ шэлэжэ унаарай даа.
Зэлдэр сайхан хүүхэнтэй
Энхэрэн үелжэ жаргаарай даа.

ҮЛЗЫТЭ ҮДЭР ХЭЗЭЭ БЭ?

Аялга дуугаа жингүүлһэн
Алтан гургалдай хаана бэ?
Алаг зүрхыем буляаһан
Амараг минии хаана бэ?
Борохон жэргэмэлтэй би одоо
Болзор хэлсээ шэнгиб одоо
Бодолтой шамтайгаа би одоо
Болзор таараһан хүм даа.

Мүнгэн тэнгэридэ һүниидөө
Мүшэд яаһан олом даа.
Сээжэл зүрхыем гэрэлтүүлһэн
Шэнэлсэн минии хаанаб даа?
Шэбэнэн үгэеэ хэлсэдэг
Сэлгеэ һүнимнай хаанаб даа?
Шэнэхэн гэртээ ажаһууха
Үлзытэ үдэр хэзээб даа?

С. ДОЛД, монгол по[...]

ЭНХЭРЭЛ

Нүүһэн үүлэдэй забһараар
Һиихэ һара гэрэлтэнэ.
Нюдэ сабшаха забгүйгөөр
Нүхэр, шамайем шэртэнэ.

Миралзан урдаһан горхон
Мянган модондо зорино.
Минии зүрхэнэй дуу
Шинии жаргалда урина.

Аялга жэгүүр[...]
Арадай дуун [...]
Аляа хонгор [...]
Амараг, шамай[...]

Мүшэрөөр да[...]

Мүнгэн һара [...]
Ирагуу сэдьх[...]
Инаг, шинии [...]

АХАДАА БИ ЗОРЮУЛНА[...]

Эхын сагаан һүтэй
Эхэ нютагаа хамгаалжа,
Арадай хэрэгэй түлөөдэ
Алдар илалтаа мандуулжа,
Алтан хилын харуулда
Аха минии ябаа юм.

Арюун хайрын дуугаа
Ахадаа би зорюулнаб.
Эсэгын гэрэй гуламта

Эсэн сусангүй [...]
Эрэлхэг сууд[...]

Эрын соло ба[...]

Алтан хилын [...]
Аха минии я[...]
Арюун хайрын [...]
Ахадаа би зо[...]

Г. ДАШ[...]
бур[...]

Ахын районой Орлигой дунда һургуулида Чимитцу Цыбиковна Нимаева эхин классуудай багшаар хори гаран жэлэй туршада ажаллана. Багша болохо гэжэ балшар бага наһанһаа хүсэһэн Чимитцу Улаан-Үдын багшанарай училищида һуража, эдир хүбүүд, басагадые эрдэмэй эхин дээжэтэй танилсуулдаг болоо юм. СССР-эй гэгээрэлэй отличнигай тэмдэгтэ хүртэһэн Ч. Ц. Нимаева республикынгаа Гэгээрэлэй министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар хэдэн дахин шагнагдаһан байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ч. Ц. Нимаева һурагшадайнгаа дунда.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Уншагшын тодорхойлго

БОДОНГУУД ТУХАЙ ҮГЭ

БЭШҮҮРЭЙ районһоо Д. Тогошиевай бэшэһэн «Нууян баабай» гэһэн дурдалга «Түрэл нютагаймнай түүхэһээ» гэһэн юрэнхы гаршаг доро «Толи» хуудаһанда август соо тунхаглагдаа һэн. Тэрэ дурдалгые анхаралтайгаар уншахада, шэнэ бодол түрүүлээ. Хориин арбан нэгэн эсэгын «бодонгууд» отогойхидһоо бүридэһэн Бодонгуудай совхоз боложо алдаршаад, холо. ойрын суудa амжалтатай ябаһан ажахы мүн болоно. Энээнтэй дашарамдуулан, «бодонгууд» эсэгынхид тухай тобшо тэдыгээр дурдаха дуран хүрэнэ. Бодонгууд эсэгынхид (отогойхид, угайхид), Хойто-Хори, мүн Урда-Хориин хэдэн газар, нютагуудаар тарашаһан байна. Тодорхойлон хэлэбэл, 1858 оной мэдээгээр Эбэр-Хонхолодо 155 эрэгтэй, 162 эмэгтэй бодонгууд отогойхид һуудаг байгаа гэнэ. Тиихэдэ хэрээснэг 8 эрэ, 10 эмэ амин хүн һуулсадаг байһаар бэшэгдэнхэй. Шанага нютагта—бодонгууд—51 эрэгтэй, 66 эмэгтэй хүн, хэрээснэгүүд 11 эрэ, мүн тэды эхэнэр һуудаг байгаа ха. Аяга нютагта (тэрэниие хожомынь Амгаланта гэжэ нэрлэдэг болоһон байжа болоо) бодонгууд зон 37 эрэ, 30 эхэнэр һуудаг гэжэ бүридхэл соо хэлэгдэнэ.

Дээрэ хэлэгдэһэн бодонгууд зон Бодонгуудай инородческо управын Эбэр-Хонхоло гэжэ нэрэтэй родовой управленидэ мэдэлтэй байгаа.

Дунда-Худанда (Хэжэнгэ) Хара-Шугы гэдэг нютаг шадар һууһан бодонгууд зон мүн лэ бодонгуудай инородческо управын Хара-Шугын родовой управленидэ бодонгууд угай 200 шахуу эрэшүүл ородог байгаа. Яруунын районой Мужыха нютагта Эгэтын родовой управленидэ ородог бодонгууд 200 бага үлүүтэй эрэ байһаар тоологдоһон байна. Тиихэдээ Хойто-Хоридо бодонгууд зон гурбан родовой управленидэ хубаагдаһан байна бшуу.

Урда-Хори гэхэ гү, али Агада зөөжэ ошоһон бодонгууд гэхэдэ, мүнөөнэй Дульдаргын районой дэбисхэр дээрэ Табтаанай, Зүдхэли, Шандали нютагуудаар һууржаһан намтартай, 1850 оной мэдээгээр, хамта дээрээ 1261 эрэ зон, мүн тэды шэнээн эмэгтэйшүүл Хойто-Хориһоо таһаржа, 1804 онһоо хойшо зөөжэ ошоһон байна.

Эдэ бүхы баримтанууд архивһаа абтажа бэшэгдэбэ.

М. ДУГАРОВ.

«Будамшууда» харюусана

«АМАРАА ХАРААД, ХАМАРАА БАРЯАД...»

Иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон фельетон байгша оной июниин 28-да гараа һэн. Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой директор К. А. Урмакшинов, ахамад бухгалтер Т. Д. Савельева, гэгшэдэй шиидхэбэреэр жэлэй эхинһээ 4 һарын туршада 70 тонно бензин болон бусад түлишэ-түрхилгын зүйлнүүд нормоһоо үлүү гаргашалагдаа, тиихэдэ арадай депутадуудай райсоведэй гүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэдэй зүбшөөлөөр Дабаатын сельсоведтэ, мүн олон һургуулинуудта бензин үгтэһэн байгаа гэжэ тэрэ фельетон соо шүүмжэлэл хэгдэһэн байна. Тиимэһээ энэ шүүмжэлхы удхатай статья соо хэлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха талаар ямар хэмжээнүүд абтааб гэһэн асуудалтайгаар районой хүтэлбэрилэгшэдтэ редакци хандаа.

КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь В. Е. Тугутов иимэ харюу эльгээгээ:

«1985—86 онуудта Эрхирэгэй совхоздо автомобилиин түлишын үлүү ехээр гаргашалагдаһан тухай энэ статья соохи баримтанууд зүб байна. Тус совхозой партком болон дирекциин суглаан дээрэ энэ статьяе зүбшэн хэлсээд, түлишэ-түрхилгын зүйлнүүдые гамтайгаар гаргашалха талаар тусхай хэмжээнүүдые абаха гэжэ шиидхэгдэбэ. Совхозой диспетчерскэ албанай зүгһөө автотранспортын хүдэлмэриие хинан шалгаха хэрэг шангадхагдаа, жолоошод чековэ гуримай ёһоор хангагдажа эхилээ. Хангалгын шэнэ (автозаправочна) станци баригдахаар хараалагдаа. Трактор болон автомобильнуудай түлишын аппаратурые саг болзор сооньзаһабарилха талаар тусхай хэмжээнүүд абтаа.

Байгша оной түрүүшын хахад жэл соо, нёдондо жэлэйхидэ орходоо, 114 тонноор бага бензин гаргашалагдаа гэхэ гү, али нёдондо жэл 289 тонно, харин энэ жэлдэ 175 тонно бензин гаргашалагдаа. Байгша ондо автопаркда 19 машинэ, трактор нэмээ, тиимэһээ нёдондонойхитой сасуулбал, 7 тонноор ехэ дизельнэ түлишэ гаргашалагдаһан байна.

Түлишэ-түрхилгын зүйлнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ хүдэлмэриие хинан шалгаха хэрэгые шангадхаха тухай совхозой дирекци болон парткомдо заагдаа».

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Хүйтэн болоходо,
Хүдэһөө хэдэрэ,
Хүнүүдэй дунда
Нэрээ һайа.
Наруули газарай
Ногоон һайн,
Налархай хүндэ
Нүхэд олон.
Ажал хэбэл,
Амаа тоһодохош,

Ажалһаа холодобол,
Ханшараа хатахаш.
Ажалтай ханилаашада —
Һайхан нэрэ.
Архитай ханилаашада —
Соохор нэрэ.
Һайн нэрэ —
Наһанай шэмэг,
Муу нэрэ —
Наһанай бузар.

Будамшуу

ХЭНИИЕ ДАЛДАЛНАБТА, ХЭНИИЕ?!

Түгнын талын түхэрэн соо олон нютаг оршодог. Малша, таряаша алдартан өөһэд өөһэдынгөө хотон һууриниие арга шадалаараа суурхуулжа байдаг.

Гэбэшье «бүлэ соо хубилан түрэһэн үри байдаг» гэһэншүү, муу муухай ябадалаараа нютаг нугаяа бузарладаг этэгээдүүдшье бии байба. Теэд муу ябадал гаргагшадые аршалхаа, хамгаалхаа һэдэгшэдые юун гэжэ нэрлэлтэйб? Мухар-Шэбэрэй райондо баһа тиимэшүүлшье бии байбал даа. Энээниие хэдэн ушар гэршэлнэ.

Нэгэдэхи ушар. Суулгын дунда һургуулиин дэргэдэхи интернадта хубсаһа угаагшаар хүдэлдэг Мария Николаевна Тугарина 10 литр архи нэрээд байтараа, дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэ балшыса баригдашоо. «Танай коллективтэ хүдэлдэг тэрэнэй тэрэ гэдэг архи нэрээд байһанаа баригдаба» гэһэн удхатай бэшэгтээ Тугаринагай хэрэг мүрдэжэ байһан нүхэр ямар харюу абаа гэжэ һананабта? Таахагүйт. «Нүхэр М. Н. Тугарина манай коллективтэ олон жэл соо хүдэлнэ. Энэ болзор соо тэрэ өөрыгөө гансал һайн талаһаа харуулаа. Айхабтар оролдосотой, шэн нягта хүн. Даалгагдаһан даабари бүхэниие саг соогоо дүүргээд байдаг. Нүхэдтөө илдам»,—гэхэһээ эхилээд, эрхэтэн Тугаринада хабаатайшье, хабаагүйшье шанар шэнжэнүүд харюу бэшэг соо дурдагданхай. Бэшэг соо хэлэгдээшье баталан, интернадые даагша Т. Санжиева гараа моторлоо. Теэд тиимэ бэрхэ, сэхэ сэбэр хүн аад, яахадаа улад зонһоо нюужа хабшажа байгаад, архи нэрэһэн болоноб? Табияа шахаһан эхэнэр, 4 үхибүүнэй эхэ байгаад, ушар ёһо мэдэхэгүй байгаа гэхэ гүбди?!

Хоёрдохи ушар. Түгнэ нютагта ажаһуудаг, «Эрдэм» совхоздо һаалишанаар хүдэлдэг Вера Петровна Неизвестная үхэр нюдэ, дрожжо хэрэглэжэ байгаад, 11 градус хатуутай архи нэрээ. Аша хүбүүнэйнгээ түрэһэн үдэрые тэмдэглэхэмни гэжэ байжа зарлаад, амтыень хүршэдөө үзүүлээд лэ байтараа, участогай милиционертэ дээрээ ортошоо.

Вера Петровнагай доро зүрхэтэйе гайхахаар. 1985 оной декабриин 28-да баһал архи нэрэһэнэйнгээ түлөө сүүдлүүлээд, залан заһаруулгын хүдэлмэридэ 2 жэл соо ябажа, салингайнгаа 20 процентые гүрэндэ түлэжэ байха болоһон аад, хахад жэлэйшье үнгэрөөдүй байхада, үнөөхи бузагай ябадалаа дабтаба ха юм!

«Хүдхэл хүн гээшэ ааб даа», —гэжэ хэлэжэ магадгүйт. Харин В. П. Неизвестнаягай хүдэлдэг коллектив хайшан гээ гэжэ һананабта? Баһал таахагүйт. Бүхы фермээрээ суглараад (хамта дээрээ 21 хүн), суглаа хээ. Үһан архиншан гэжэ нютаг соогоо хэлсүүлдэг Неизвестнаяе коллектив суглаан дээрээ хурсаар шүүмжэлээ гү? Үгы даа!

— Вера—бараг хүн. Тиимэрхүү ушар хэнтэймнайшье тохёолдожо магадгүй,—гэжэ нэгэнэйнгээ хэлэмсээр, нүгөөдэнь тодожо абаад:

— Верэтэй хүдэлхэдэ, зохид. Хошонгууша, хүхюун хүн,— гэжэ «үмөөрбэ».

«Нүхэрыемнай шангаар бү хэһээг! Буруушаанабди! Пыкина, Горюнова, Масикова түрүүтэй Түгнын һү һаалиин фермын хүдэлмэришэд» — гэһэн мүрнүүд олоной гар табилгатай бэшэг соо уншагдана. Энэ юун бэ? Мүрөө алдаһан нүхэрэйнгөө түлөө коллектив һанаагаа зобобо гээшэ гү? Хай даа! Ямар хүниие халхалжа байһанаа Пыкинашье, Горюновашье һайн мэдэнэ. Үдэрһөө үдэртэ суг хүдэлжэ байгаад, нэгэнэйнгээ «һарюу» ябадалтайе юундэ мэдэхэгүй һэм? «Нүхэд ёһоной ябадал гарганабди гэжэ эдэмнай зутарна гээшэ. Нүхэдынь байһан тухайгаа бури эртэшэг, Неизвестнаягай түрүүшынхеэ сүүдлүүлхэһээ урид, эдэнэр һанахаяа яагааб.

— Ши, нүхэр, түргэдэжэ байһаар, түриигөө һамна гэшхэхэшни. Иигэжэ байхаяа боли! — гэжэ Неизвестнаягай хамсыһаа угзаржа болюулха байгаа.

Гурбадахи ушар. Мария Макеевна Беликова хадаа 1941 ондо Хонхоло нютагта түрэһэн, һүүлэй жэлнүүдтэ Мухар-Шэбэрэй үйлсэ хэмжэдэг ажалтай байһан, анхан сүүдлүүлһэн, байгша оной апрелиин 17-до дахинаа сүүдэй урда зогсоһон хүн. Энэ удаа тэрээндэ аяар 3 статьягай үндэһөөр гэмнэлгэ хэгдэжэ, удаан болзорой хэһээлтэ үзүүлхэ гэжэ тогтоогдоо. Хаанашье ажал хэдэггүй, архиншан алдартай, пенсионер эхынгээ хүзүүн дээрэ олон жэлэй туршада пабхайжа һууһан, архиин магазинай «амһар һахяашан» Беликовае Мухар-Шэбэртэ хэн, юрэдөө, танихагүй байгааб? Магазинда архи абаһан хүнүүдые—хүгшэн, залуугүй—һэртээ урижа абаашаад, «хахадһаань» хүртэлсэдэг, үнгэрхэдөө, хуулиин наһа хүрөөгүй эдиршүүлые муухай эрдэмдээ һургадаг байба. Нюуртаа «үһэ ургаад», үйлсэдэ гараа тодоод зогсохыеньшье нютагай зон нэгэтэ бэшэ хараһан байха. Тиимэ даа, нэгэтэ бэшэ... Теэд харахадаа яадаг байгааб? Жэрхэнгеэр уршагад гээд лэ, түргэн холодохые оролдодог байгаа бэшэ гү? Үгы һаань, хайшан гээд Беликова Хуулиин аяар 3 статьягай гэм зэмэ «нөөсэлжэ» ябаха һэм?

Ниитын эмхинүүд хайшаа хаража байгаа юм гэжэ асуухат. Хуули бусаар ажаһуудаг эрхэтэн Беликовае эхэнэрнүүдэй районой түбэй совет, нютагай хамтын суглаан зүбшэн хэлсэһэн байха. Энээниие арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. Покацкий гэршэлнэ. Теэд энэ хэмжээ ябуулганууд ямаршье үрэ үгөөгүй хадаа ёһын тэдысэ үнгэргэгдэһэн байгаа болоно. Зүбшэн хэлсээд лэ, һанаагаа амаруулаа. «Шоо үзэһэн, шобто хараһан» хүмнай заһархын эхи үзүүлбэ гү, али үгы гү, ажалда орохо янзатай гү гэжэ бултааран һонирхоогүй. Тэрэ үедэнь Беликова түрмын үүдэн тээшэ «һолжоржол» ябаа.

Хаража үзэһэн ушарнуудһай эгээлэй хэрэгүүд бэшэ. Мүнөөдэрэй эрхэ байдалаар сэгнэбэл, обществодо, гүрэн түрэдэ үзүүлэгдэһэн харша ябуулганууд болоно. Элүүр энхэ байдалай түлөө хаа хаанагүй эрид хатуу тэмсэлэй ябуулагдажа байхада, заримашуул иигэжэ һэшхэл үнгэгүйгөөр аашалха байна бшуу. Дурдагдаһан зонһоо гадна Суулгын совхозой малшан Б. В. Спиридонов, Мухар-Шэбэр тосхондо ажаһуудаг пенсионер С. М. Прохоров, Шаралдай һууринда ажаһуудаг, «Забайкалец» совхоздо тугалшанаар хүдэлдэг, гурбан бишыхан үхибүүнэй эхэ У. Л. Черных, Суулгын (баһа Суулгын!) совхозой огородшон В. И. Афанасьева гэгшэд архи нэрэдэг байһанаа баригдаа. Иимэ юумэ хэдэг байһан тухайнь дүтынь зон, нүхэдынь мэдэдэггүй байгаа гэхэ гүт? Мэдэхэһээ саана, хуули ёһын урда аршалха, халхалха һэдэлгэ гаргаа бшуу. Тиихэдээ өөрынгөөшье, коллективэйнгээшье нэрэ хүндые доро унагаажа байһанаа тэдэ ойлгоогүй. Эсэсэй эсэстэ, түрэһэн нютагайнгаа нэрые!

Алдуу эндүүнүүдээ мэдэрдэг. Тэдэнээ заатагүй заһахые оролдодогоороо манай общество хүсэтэй гэжэ партиин XXVII съезд дээрэ хэлэгдээ һэн. Үнэниие үнэн руунь хэлэдэг гурим совет обществын ёһотой гэшүүнэй таһаршагүй шэнжэ мүн. Хуурмаг, хазагай ябадалтаниие халхалха, далдалха, үгышье һаа, тиимэ ушарай боложо байһые тоонгүй, «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гээд ябаха гээшэмнай гэмтэ ябадал гаргаһантай адли гэжэ тоологдодогынь тон зүб. Гутамшаг муухайгаар бэеэ абажа ябажа, түрэл гаралайнгаа, зон нүхэдэйнгөө, нютаг нугынгаа нэрэ хүндые бузарладаг хүнүүдтэй эбсэшэгүй тэмсэл үдэр бүри ябуулагдаха ёһотой.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03654. Заказ № 239. Индекс 04[...]